

Tussen school en opvang

Een onderzoek naar de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang

Masterthesis Sociologie

Begeleiding Universiteit Utrecht: Marco van Leeuwen

Tweede beoordelaar Universiteit Utrecht: Ineke Maas

Begeleiding IOS: Ria Meijvogel

Willemijn Noordman

Utrecht, 1 juli 2009

Inhoudsopgave

Voorwoord

Samenvatting

1. Inleiding	p. 1
1.1 De overdracht van kindgegevens	p. 1
1.2 Instituut voor Ontwikkeling van Schoolkinderopvang (IOS)	p. 1
2. Achtergrond	p. 2
2.1 Een groeiende behoefte aan schoolkinderopvang	p. 2
2.2 Historische achtergrond van de tussenschoolse opvang	p. 2
3. Problemen met overdracht	p. 6
3.1 Probleemschets	p. 6
3.2 Relevantie van het onderzoek	p. 7
3.3 Onderzoeksvragen	p. 8
4. Theorie en Praktijk	p. 9
4.1 Overdracht in andere sectoren	p. 9
4.2 Zorgvuldig omgaan met informatie-uitwisseling	p. 18
4.3 Theorie van het communicatief handelen	p. 22
4.4 Factoren van invloed op overdracht	p. 23
5. Methodische verantwoording	p. 29
5.1 Onderzoeksopzet	p. 29
5.2 Gegevensverzameling en onderzoekspopulatie	p. 30
5.3 Onderzoeksinstrument	p. 31
5.4 Kenmerken dataset	p. 36
6. Onderzoeksresultaten	p. 37
6.1 Beschrijvende statistiek	p. 37
6.2 Verklarende statistiek	p. 41
7. Beleidsadvies	p. 54
8. Conclusie en discussie	p. 58
8.1 Conclusie	p. 58
8.2 Discussie	p. 59
9. Literatuurlijst	p. 62
10. Bijlagen	p. 66

Voorwoord

Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van mijn masterscriptie sociologie aan de Universiteit Utrecht. In februari ben ik begonnen aan een stage bij het Instituut voor Ontwikkeling van Schoolkinderopvang (IOS). Binnen deze stage kreeg ik de vrijheid om een onderzoek naar keuze, gerelateerd aan schoolkinderopvang, uit te voeren. Ik hoorde over de communicatieproblemen tussen de basisschool en tussenschoolse opvang. Dit bracht mij op het idee mijn onderzoek te richten op de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang. Het geluk van kinderen gaat mij altijd aan het hart. Ik hoop dan ook met deze scriptie het bewustzijn te kunnen creëren dat een optimale gegevensoverdracht, met oog op het welzijn van de kinderen, van groot belang is.

Ik wil een aantal mensen bedanken voor hun motivatie, enthousiasme en begeleiding tijdens het schrijven van deze scriptie. Allereerst wil ik Riky bedanken voor de altijd leuke gesprekken, op basis waarvan ook het idee voor dit onderzoek is ontstaan. Daarnaast verdient Ria Meijvogel, directeur van het IOS, mijn dank. Zij gaf mij de vrijheid om vanuit eigen onderzoeksopzet een kijkje te nemen in de wereld van de schoolkinderopvang. Daarbij motiveerde zij mij, door haar enthousiasme met betrekking tot het onderwerp, om een mooi onderzoek neer te zetten. Ook Machteld wil ik bedanken. Zij stond altijd voor mij klaar, óók wanneer ik (minder gezellige) statistische vragen had. Tot slot wil ik Marco van Leeuwen (Universiteit Utrecht) bedanken voor de begeleiding en de ruimte om op zelfstandige wijze invulling aan deze scriptie te geven.

Ik kan met plezier terugkijken op een leuke en leerzame scriptie- en stageperiode.

Utrecht, Juli 2009

Samenvatting

Dit onderzoek naar de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang is uitgevoerd in opdracht van het Instituut voor Ontwikkeling van Schoolkinderopvang (IOS).

Achtergrond

De tussenschoolse opvang vormt voor ouders en kinderen een belangrijke schakel binnen het doorlopend dagarrangement. Door de mogelijkheid kinderen tussen de middag op school op te vangen kunnen ouders betaalde arbeid en zorg makkelijker combineren. Hoewel de basisschool en de tussenschoolse opvang zorg dragen over dezelfde kinderen bestaan er veel problemen met betrekking tot de overdracht van informatie over deze kinderen. Er bestaat veel verscheidenheid in de wijze waarop scholen en voorzieningen voor tussenschoolse opvang de overdracht van kindgegevens geregeld hebben. Wanneer de overdracht niet goed is geregeld kan dit gevolgen hebben voor het welzijn van de kinderen; belangrijke informatie over kinderen gaat verloren waardoor problemen niet of te laat worden gesignaleerd.

Dit onderzoek gaat in op welke manier de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang geregeld is, welke factoren van invloed zijn op de overdracht van kindgegevens en op welke wijze de overdracht van kindgegevens optimaal geregeld kan worden.

Methoden

Voor dit onderzoek is een online, gesloten vragenlijst ontwikkeld. Deze is gekoppeld aan de digitale nieuwsbrief van het IOS over de tussenschoolse opvang. De vragenlijst bestaat uit 29 items en bevat vragen over persoonlijke achtergrondkenmerken van de respondent, vragen over de wijze waarop de gegevensoverdracht tussen de twee werkvormen geregeld is en vragen die betrekking hebben op factoren die mogelijk van invloed zijn op de gegevensoverdracht. Medewerkers van de basisschool en medewerkers van de tussenschoolse opvang konden deze vragenlijst gedurende een periode van 21 dagen invullen. Dit leidde tot een uiteindelijke respons van N=350. Voor de beschrijvende en verklarende analyses is gebruik gemaakt van het computerprogramma SPSS. Met behulp van logistische regressieanalyse is gekeken welke factoren van invloed zijn op de overdracht van gegevens.

Om een zo compleet mogelijk beeld van de afhankelijke variabele 'de overdracht van kindgegevens' te krijgen is deze opgedeeld in drie verschillende items; het feit of er informatie wordt overgedragen, het gegeven of men tevreden is met de wijze waarop de

gegevensoverdracht plaatsvindt en het gegeven of men van mening is dat de kwaliteit van de gegevensoverdracht verbeterd moet worden.

Resultaten

Er blijkt veel onvrede te bestaan over de manier waarop gegevens tussen de tussenschoolse opvang en basisschool worden overgedragen. Wanneer er informatie wordt overgedragen (in ongeveer 70% van de gevallen) gebeurt dit meestal mondeling. Het gaat dan met name om een combinatie van dagelijkse en gevoelige informatie. Er wordt niet vaak officiële tijd ingepland voor overleg tussen beide werkvormen. Lang niet iedereen is tevreden met de wijze van gegevensoverdracht. Bijna de helft van de tso-medewerkers is ontevreden met de manier waarop de overdracht van kindgegevens plaatsvindt en bijna driekwart is van mening dat de kwaliteit van de gegevensoverdracht verbeterd moet worden. Leerkrachten zijn iets milder gestemd; slechts 15% van de leerkrachten is ontevreden over de wijze van gegevensoverdracht en een kleine 40% is voor verbetering van de kwaliteit van de overdracht.

Een aantal factoren blijken de gegevensoverdracht tussen de basisschool en tussenschoolse opvang te beïnvloeden. Een gebrek aan vertrouwen, het bestaan van cultuurverschillen, het gevoel van tso-medewerkers dat zij niet serieus genomen worden door leerkrachten en de afwezigheid van een gedeelde pedagogische visie tussen de basisschool en tussenschoolse opvang vergroten de kans dat er problemen ontstaan bij de overdracht van kindgegevens. De kans op het ontstaan van problemen neemt juist af wanneer de tussenschoolse opvang wordt uitbesteed aan een professionele organisatie voor kinderopvang, in een ruimte buiten de basisschool plaatsvindt, wanneer men gebruik maakt van zowel mondelinge als schriftelijke overdrachtswijzen en wanneer er officiële tijd is ingepland voor overleg over de kinderen.

Conclusie

Er bestaan veel problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang. Hierbij valt op dat tso-medewerkers vaker ontevreden zijn over de overdracht dan leerkrachten. Verbetering in de wijze waarop de gegevensoverdracht plaatsvindt is zeker nodig. Om de overdracht van gegevens optimaal te kunnen regelen is een aantal veranderingen noodzakelijk. Allereerst valt aan scholen en instellingen voor tussenschoolse opvang aan te bevelen gebruik te maken van een algemeen overdrachtsprotocol, waarin regels zijn vastgesteld over wie, welke informatie, wanneer en op welke wijze vastlegt, overdraagt en/of doorneemt. Daarnaast is het voor de basisschool en tussenschoolse opvang belangrijk te werken aan een gezamenlijke pedagogische visie, het vertrouwen tussen overblijfkkrachten en leerkrachten te optimaliseren en zowel het beeld van

de leerkracht over de tussenschoolse opvang als de algehele beeldvorming over de tussenschoolse opvang te verbeteren. Tot slot kan een verdere professionalisering van de tussenschoolse opvang er voor zorgen dat de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang in de toekomst op een meer optimale manier kan plaatsvinden.

1 Inleiding

1.1 De overdracht van kindgegevens

Dit onderzoek richt zich op de overdracht van informatie over kinderen tussen de *tussenschoolse* opvang en de basisschool. Informatieoverdracht tussen twee werksoorten die zich met dezelfde kinderen bezighouden is altijd onderwerp van discussie. Het is noodzakelijk centraal te stellen welke informatie in aanmerking komt voor overdracht om beide werksoorten goed te laten functioneren en samenwerken en welke informatie overbodig is. Dit geldt ook voor de overdracht van informatie tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang (tso). Beide werkvormen dragen zorg over dezelfde kinderen. De basisschool en de tussenschoolse opvang vormen tezamen een deel van het dagarrangement van het kind. Een schooldag dient, ondanks dat deze uit verschillende onderdelen bestaat, voor een kind één geheel te zijn. Hoewel de context van de basisschool en de tussenschoolse opvang verschillend is, namelijk school en vrije tijd, dienen beide op een aantal punten dezelfde kennis te hebben over de kinderen. Daarnaast is het belangrijk dat er tussen beide partijen consensus bestaat over de wijze waarop men met kinderen omgaat. Het welzijn en de ontwikkeling van de kinderen staat hierbij voorop.

In deze scriptie komt een aantal zaken aan de orde. Allereerst wordt aandacht besteed aan het Instituut voor Ontwikkeling van Schoolkinderopvang (IOS), in opdracht waarvan dit onderzoek is uitgevoerd. In hoofdstuk 2 wordt de achtergrond van de tussenschoolse opvang geschetst, om vervolgens in hoofdstuk 3 in te gaan op de problemen omtrent de informatieoverdracht tussen basisschool en tussenschoolse opvang. Ook de geformuleerde onderzoeksvragen komen in dit hoofdstuk aan de orde. Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 een theoretisch en praktisch perspectief op de gegevensoverdracht tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool gegeven. Op basis hiervan worden hypothesen geformuleerd. In hoofdstuk 5 worden de methoden van onderzoek beschreven, zoals de onderzoeksofzet, de onderzoekspopulatie, de wijze van gegevensverzameling en de wijze waarop de gegevens zijn geanalyseerd. In hoofdstuk 6 wordt een beschrijving gegeven van de resultaten van het onderzoek en worden de eerste twee onderzoeksvragen beantwoord. Tot slot wordt in hoofdstuk 7 de derde onderzoeksvraag beantwoord in de vorm van een beleidsadvies en komen in hoofdstuk 8 de conclusie en discussie aan bod.

1.2 Instituut voor Ontwikkeling van Schoolkinderopvang (IOS)

Het Instituut voor Ontwikkeling van Schoolkinderopvang (IOS) zet zich sinds 1989 in voor de ontwikkeling van schoolkinderopvang. De eerste tien jaar is het IOS voornamelijk bezig

geweest met de buitenschoolse opvang, een werksoort die in Nederland toen nog van de grond moest komen. Dit gebeurde door het doen van onderzoek, het ontwikkelen van werkvormen en het geven van trainingen, het schrijven van rapporten, boeken en artikelen, het adviseren van de overheid en directies van kinderopvanginstellingen, het organiseren van conferenties en het onderhouden van internationale contacten. In 2000 is het IOS begonnen met een project om de professionalisering van overblijf tot tussenschoolse opvang vorm te geven. Dat project werd gedeeltelijk door dagindeling en gedeeltelijk door de deelnemende projectlocaties gesubsidieerd. De betrokkenheid bij het overblijven dateert van 1977 toen Ria Meijvogel (directeur IOS) daar voor het eerst onderzoek naar deed. In 1991 is zij gepromoveerd op de ontwikkeling van overblijven en buitenschoolse opvang in Nederland. De verzamelde kennis en ervaring uit onderzoek en ontwikkeling van buitenschoolse opvang is ingezet voor de professionalisering van het overblijven. Daarnaast is het IOS bekend om het ontwikkelen van de 1-jarige opleiding leidster tussenschoolse opvang, een grote variatie aan trainingen voor overblijfkrachten, het begeleiden van schoolbesturen en onderzoek naar overblijven en buitenschoolse opvang. Het IOS ondersteunt scholen en organisaties voor tussenschoolse en voor- en naschoolse opvang om professionaliteit te leveren voor kinderen, ouders en scholen (IOS, 2008).

2 Achtergrond

2.1 Een groeiende behoefte aan schoolkinderopvang

De traditionele relatie tussen ouders, school en overheid is de afgelopen decennia sterk veranderd (van Daalen, 2005). Dit heeft consequenties voor de wijze waarop kinderen opgevoed, verzorgd en onderwezen worden. Als gevolg van onder meer een stijgend opleidingsniveau en de groei van de dienstensector is de arbeidsparticipatie van vrouwen de laatste dertig jaar aanzienlijk toegenomen (Ackroyd e.a., 2005). De arbeidsparticipatie van vrouwen in Nederland kwam in vergelijking met andere Europese landen echter traag op gang. Pas vanaf de jaren tachtig nemen steeds meer (gehuwde) vrouwen deel aan de arbeidsmarkt, zij het in deeltijd. Het zorgideaal van de Nederlandse vrouw wordt veelal als oorzaak genoemd voor deze trage opkomst. Nederlandse moeders zouden graag willen 'moederen'. Zij zouden een sterke voorkeur hebben om ten minste een deel van de zorg voor de kinderen zelf op zich te nemen, in plaats van het ouderschap te socialiseren of aan de markt uit te besteden (Smit e.a., 2007).

Bovengenoemd zorgideaal houdt hedendaagse Nederlandse moeders echter niet meer tegen deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Het draagvlak voor kinderopvang neemt toe en er bestaat een onderdrukte vraag naar ondersteunende diensten. Zowel de arbeidsparticipatie van vrouwen als de behoefte aan kinderopvang groeit (Smit e.a., 2007). Een stijgend percentage ouders in Nederland heeft behoefte aan een zogenaamd dagarrangement; een doorlopend aanbod van opvang, onderwijs en vrijetijdsbesteding (Bakker & van Oenen, 2007), zodat zij betaalde arbeid en de zorg voor de kinderen gemakkelijker kunnen combineren. Van scholen en kinderopvang wordt verwacht dat zij bijdragen aan de opvoeding en ontwikkeling van kinderen.

De tussenschoolse opvang in het basisonderwijs vormt voor ouders en kinderen een belangrijke schakel binnen deze sluitende dagindeling. Onder deze vorm van kinderopvang wordt de opvang van kinderen tussen de middag, ook wel het overblijven, verstaan (Veen e.a., 2008). Ongeveer een derde van alle schoolgaande kinderen in het basisonderwijs blijft iedere dag over, dit zijn bijna een half miljoen kinderen (van der Hoeven, 2004).

2.2 Historische achtergrond van de tussenschoolse opvang

Het opvangen van kinderen tussen de middag is geen modern verschijnsel. In Nederland is het al sinds mensenheugnis de gewoonte dat kinderen tussen de middag op school overblijven. Als gevolg van de grote afstanden tussen school en thuis was het voor lang niet

alle kinderen mogelijk tussen de middag naar huis te lopen, zelfs niet als de pauze twee uur duurde. Daarnaast kunnen ouders sinds de invoering van de vrijheid van onderwijs in 1921 zelf kiezen of hun kind openbaar onderwijs of bijzonder onderwijs, gebaseerd op een religie of levensbeschouwing, volgt. Hierdoor ontstonden door het hele land scholen met een streekfunctie en scholen waar het gezamenlijk eten tussen de middag bij de pedagogische visie van de school hoort. Een voorbeeld hiervan zijn de montessorischolen. Op de streekscholen vormt de afstand tussen thuis en school de reden voor het overblijven (Meijvogel, 1991).

Als gevolg van de industrialisatie en de grotere toegankelijkheid van het onderwijs in de 19^e en 20^e eeuw vindt er een groot aantal maatschappelijke veranderingen plaats. Het opleidingsniveau van de vrouw stijgt en ook haar arbeidsmarktparticipatie neemt toe (Silverentand, 2002). Begin jaren zeventig van de twintigste eeuw wordt het overblijven voor het eerst gekoppeld aan de mogelijkheid van studerende of werkende moeders (van der Wilt, 2007). De vrouwenbeweging vormt in deze tijd een grote stimulans voor de ontwikkeling van de kinderopvang. De belangenbehartigingsgroep MVM (Man Vrouw Maatschappij) start een discussie over schooltijden en overblijven, en verzet zich tegen de versnipperde tijd van huisvrouwen. Na aanleiding hiervan wordt in 1974 de actiegroep Tijd voor School opgericht (Meijvogel, 1991). Na landelijke acties van Tijd voor School wordt de schoolkinderopvang uiteindelijk onderdeel van het welzijns- en emancipatiebeleid, en komt het in 1978 op de politieke agenda. Dit leidt er toe dat in de regeringsverklaring van het kabinet Van Agt/Wiegel (1977-1981) speciale aandacht wordt besteed aan kinderopvang (Silverentand, 2002). Het overblijven wordt echter niet gerekend tot de kinderopvang. De scholen zouden hier zelf verantwoordelijk voor zijn. In 1983 uit dit zich in artikel 28 van de 'Wet op het Basisonderwijs' (WBO). Dit artikel verplicht scholen er toe hun ruimte beschikbaar te stellen, zodat kinderen tussen de middag kunnen overblijven op school. De begeleiding van het overblijven wordt in deze tijd veelal verzorgd door moeders (van der Wilt, 2007).

In het kader van het emancipatiebeleid wordt door het derde kabinet Lubbers in 1989 de Stimuleringsmaatregeling Kinderopvang ingevoerd. In verband met het toenemend aantal ouders dat werkt of studeert moet de kinderopvang uitgebreid worden. De maatregel is er in eerste instantie op gericht om het aantal kindercentra voor kinderen tot vier jaar te vergroten. In 1991 wordt de maatregel echter uitgebreid naar de buitenschoolse opvang (bso), gastouderopvang en halve-dagenopvang (Silverentand, 2002).

Vanaf de jaren negentig vindt er een aantal veranderingen plaats. De kinderopvang is als gevolg van eerder genoemde stimuleringsmaatregelen flink gegroeid, daarnaast blijven steeds meer moeders werken nadat zij kinderen hebben gekregen. Het aantal kinderen dat tussen de middag overblijft is hierdoor, ondanks de minimale wetgeving, sterk

toegenomen. Waar voor de Wet op het Basisonderwijs op 40% van alle basisscholen gebruik gemaakt kon worden van een mogelijkheid tot overblijven is dit aantal in 1993, na de invoering van de wet, opgelopen tot 90% (van der Wilt, 2007). Door de toename van het aantal kinderen dat gebruik maakt van de overblijf streeft men bij de tussenschoolse opvang steeds meer naar dezelfde kwaliteit als in de kinderopvang. Het verschil blijkt echter te groot; de tussenschoolse opvang loopt tegen een aantal knelpunten aan. Uit deze knelpunten komt de vraag naar professionalisering van de tussenschoolse opvang voort. In 2002 stuurt de staatssecretaris van VWS een beleidsbrief naar de Tweede Kamer met daarin een advies hoe deze professionele tussenschoolse opvang er uit zou moeten zien (van der Wilt, 2007).

Met ingang van 1 augustus 2006 is de verantwoordelijkheid voor de organisatie van tussenschoolse opvang naar de schoolbesturen verschoven. Het schoolbestuur is verplicht een voorziening in tussenschoolse opvang te verzorgen, indien ouders hier om vragen. Eveneens is zij er voor verantwoordelijk dat er kwaliteitseisen met betrekking tot de opvang worden opgesteld (van Schilt-Mol e.a., 2008). De wijze waarop schoolbesturen deze verantwoordelijkheid nemen verschilt per school. Veel scholen kiezen voor een samenwerkingsverband met organisaties voor kinderopvang, om de kwaliteit van de tussenschoolse opvang te waarborgen (JSO, 2006). De tussenschoolse opvang valt momenteel onder de Wet Primair Onderwijs (Ministerie van OCW, 2008).

3 Problemen met overdracht

Hoewel de tussenschoolse opvang een steeds duidelijkere plek inneemt binnen het landschap van de Nederlandse schoolkinderopvang, verlopen de organisatie van de overblijf en de communicatie tussen betrokken actoren nog lang niet altijd probleemloos. Op basis van eerder uitgevoerd onderzoek naar het functioneren van de tussenschoolse opvang en gesprekken gevoerd met tso-medewerkers en instellingen is een aantal knelpunten naar voren gekomen die betrekking hebben op de communicatie, het overleg en de overdracht tussen leerkrachten en medewerkers van de tussenschoolse opvang.

Dit onderzoek richt zich op de wijze waarop de overdracht van informatie over kinderen tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool plaatsvindt, en op de manier waarop deze overdracht optimaal geregeld kan worden. Alvorens tot de geformuleerde onderzoeksvragen te komen (3.3), worden allereerst de probleemschets (3.1) en de relevantie van het onderzoek beschreven (3.2).

3.1 Probleemschets

De wijze waarop de overdracht van informatie over kinderen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang plaatsvindt verschilt per school. Sinds 2006 ligt de verantwoordelijkheid voor de organisatie van de tussenschoolse opvang immers bij de schoolbesturen zelf. Hierdoor bestaat er grote verscheidenheid in de manier waarop scholen en voorzieningen voor tussenschoolse opvang de overdracht hebben geregeld. Feit is echter dat deze lang niet altijd op adequate wijze plaats vindt. Waar sommige instellingen gebruik maken van een overblijfplan waarin alle afspraken betreffende het overblijven worden beschreven, hebben andere voorzieningen haast geen regels of afspraken met betrekking tot de overdracht. De overdracht van informatie over kinderen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang vormt hierdoor in de praktijk veelal een probleem.

Uit onderzoek naar het functioneren van de tussenschoolse opvang komt naar voren dat er in te veel situaties een gebrek aan samenwerking en communicatie tussen de school en de voorziening voor tussenschoolse opvang bestaat. Dit kan gevolgen hebben voor het welzijn van de kinderen. Overblijfkrachten stellen dat leerkrachten vaak niet genoeg betrokken (willen) zijn bij de tussenschoolse opvang en geen verantwoording willen dragen voor het overblijven. Daarnaast zou er vanuit de schoolbesturen een gebrek aan belangstelling voor de tussenschoolse opvang bestaan (Schilt-Mol e.a., 2008). Dit tekort aan betrokkenheid uit zich in de communicatie en het overleg tussen tso-medewerkers en leerkrachten. Het overleg tussen deze twee betrokken partijen hangt te veel af van het

initiatief van individuen (Kalthoff en Pennings, 2007). Het blijkt lastig een tijd te vinden waarop leerkrachten en tso-medewerkers gezamenlijk over kinderen kunnen overleggen. Op veel scholen vindt hierdoor enkel een mondelinge overdracht van gegevens in de wandelgangen plaats. De overdracht en het overleg over een gezamenlijke aanpak van zorgkinderen leidt hier onder (Schreuder, 2008).

Naast het tekort aan gezamenlijke overlegtijd, bestaat er nog een belangrijk knelpunt dat de vorming van één team van leerkrachten en tso-medewerkers in de weg staat. Door de wijze waarop de tussenschoolse opvang momenteel georganiseerd is, is het niet mogelijk alle signalen en problemen met betrekking tot kinderen te delen. Een groot deel van de tso-medewerkers bestaat uit vrijwilligers. Zij zijn vaak familie van de kinderen die overblijven. Leerkrachten kunnen vermoedens van mishandeling in gezinnen of gedragsproblemen van kinderen hierdoor vaak wel onderling, maar niet met medewerkers van de tussenschoolse opvang bespreken (Schreuder, 2008).

Ook uit gesprekken, gevoerd met tso-medewerkers in het kader van dit onderzoek, komt naar voren dat er problemen met betrekking tot overdracht en communicatie tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool bestaan. Door een gebrekkige overdracht van kindgegevens is de tussenschoolse opvang vaak niet genoeg op de hoogte van belangrijke informatie met betrekking tot de kinderen. Het gegeven dat informatie over kinderen op veel scholen enkel mondeling wordt overgedragen draagt bij aan dit probleem. Hoewel aangegeven wordt dat het mondeling overdragen van gegevens voor kleine dagelijkse zaken niet direct een probleem vormt, kan op deze wijze ongemerkt belangrijke informatie over kinderen verloren gaan. Er zijn simpelweg te veel kinderen op één leidster om alle informatie te onthouden. Daarnaast delen lang niet alle basisscholen en voorzieningen voor tussenschoolse opvang een eenduidige pedagogische visie. Overblijven wordt over het algemeen als 'spelen en eten' gezien, waar het op school om 'leren' gaat. Door dit verschil in beeldvorming wordt informatie die de twee betrokken partijen afzonderlijk over de kinderen hebben niet altijd met elkaar gedeeld of kortgesloten.

3.2 Relevantie van het onderzoek

Het is van belang dat er zoveel mogelijk een doorlopende lijn bestaat in de overdracht van de ontwikkelingssituatie van kinderen. Kennis van de ontwikkelingssituatie van kinderen geeft de mogelijkheid om snel, tijdig en adequaat in te spelen op problemen (Nota Jeugd- en Onderwijsbeleid, 2006). Uit de praktijk komen echter geregeld negatieve geluiden van tussenschoolse opvang medewerkers met betrekking tot de overdracht van informatie over kinderen. Door de afwezigheid van duidelijke regels omtrent de overdracht en gebrek aan

overeenstemming tussen betrokken actoren, ontstaan er communicatieproblemen tussen leerkrachten en medewerkers van de tussenschoolse opvang. Dit kan er onder andere toe leiden dat problemen bij kinderen niet of te laat worden gesignaleerd, met alle gevolgen van dien. Kinderen krijgen tegenwoordig op één dag met steeds meer opvoeders te maken, die allen een eigen opvatting over opvoeding hebben. Het is echter voor de ontwikkeling van het kind van belang dat er afstemming bestaat tussen de verschillende onderdelen waar deze gedurende een dag mee te maken krijgt. Afstemming en structuur in de overdracht en de communicatie tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool valt hier mee samen.

Er bestaat binnen Nederland slechts een beperkte hoeveelheid onderzoek naar de tussenschoolse opvang. Hoewel binnen een aantal van de onderzoeken die zijn uitgevoerd naar voren komt dat de communicatie, overdracht en het overleg tussen de basisschool en de voorziening voor tussenschoolse opvang verbeterd moet worden (Kalthoff en Pennings, 2007; Schilt-Moll e.a., 2008; Schreuder, 2008), is er nog niet eerder onderzoek gedaan dat zich specifiek op de overdracht van informatie tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool richt. Tot dusver valt het probleem beleidsmatig tussen wal en schip (Kalthoff en Pennings, 2007). Om knelpunten met betrekking tot de overdracht in de toekomst te voorkomen en mogelijk richtlijnen op te stellen voor een succesvolle overdracht, is het nodig de kennis omtrent dit onderwerp uit te breiden. Een onderzoek naar de overdracht van informatie over kinderen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang lijkt daarom van waardevolle betekenis.

3.3 Onderzoeksvragen

1. Op welke wijze vindt de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang plaats?
2. Welke factoren beïnvloeden de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang?
3. Op welke manier kan de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang optimaal geregeld worden?

4 Theorie en Praktijk

Er bestaat weinig specifieke kennis omtrent de informatieoverdracht over kinderen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang. Om toch een beeld te krijgen van de factoren die van invloed kunnen zijn op de overdracht, zal in dit hoofdstuk gekeken worden naar de wijze waarop een vergelijkbare overdracht geregeld is in andere sectoren van de kinderopvang (4.1) en wordt aandacht besteed aan informatie-uitwisseling binnen het welzijnswerk van België (4.2). Daarnaast worden algemene voorwaarden voor een succesvolle overdracht van informatie afgeleid uit de theorie van het communicatief handelen van Habermas (4.3). Tot slot zal een overzicht gegeven worden van de belangrijkste factoren die van invloed kunnen zijn op de overdracht van informatie tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool en zullen op basis van deze factoren hypothesen geformuleerd worden (4.4).

4.1 Overdracht in andere sectoren

4.1.1 Kindvolgsysteem voorschoolse periode (0-4 jaar)

Er zijn drie hoofddoelen te onderscheiden voor het verzamelen van informatie over het gedrag en de ontwikkelingen van kinderen (Bijlsma, 2003):

1. Het ondersteunen van het pedagogisch-didactisch handelen.
2. Het vaststellen van speciale behoeften van kinderen.
3. Het beïnvloeden van beleidsbeslissingen.

Het is van belang de ontwikkeling van kinderen te volgen. Beroepsopvoeders kijken en luisteren tijdens hun werk voortdurend naar kinderen. De informatie die zij met betrekking tot kinderen verzamelen wordt gebruikt voor het kiezen van geschikte activiteiten, om te zorgen dat een programma goed aansluit bij de individuele behoeften van een kind en om te kijken of een kind zich binnen een programma goed ontwikkelt. Een vragenlijst of observatielijst kan beroepsopvoeders helpen deze informatie beter te structureren waardoor het mogelijk wordt gerichter te overleggen met collega's over de aanpak van een kind. Een andere reden om kinderen nauwlettend te volgen is om na te gaan of er speciale behoeften zijn bij kinderen, omdat zij bepaalde beperkingen of ontwikkelingsstoornissen hebben (Bijlsma, 2003). Het kindvolgsysteem heeft voornamelijk tot doel een goede beeldvorming over het functioneren van de geplaatste kinderen in de opvangsituatie tot stand te brengen.

Het begrip *kindvolgsysteem* wordt als volgt beschreven (Bijlsma, 2003-17):

“Een kindvolgsysteem in de kinderopvang is een werkwijze om kinderen beter te leren begrijpen en adequaat op hun behoeften, mogelijkheden en beperkingen te kunnen inspelen. Centraal staat het

volgen van de kinderen op vooraf met de ouders afgesproken aandachtspunten en afstemming met de ouders hierover. Deze aandachtspunten zijn gericht op de tevredenheid van de kinderen (welbevinden), op het functioneren in de groep en op signalen dat de ontwikkeling niet geheel naar wens verloopt."

Wanneer binnen een organisatie meerdere groepsopvoeders de zorg voor de kinderen met elkaar delen, is onderlinge overdracht noodzakelijk. Eveneens is het van belang dat informatie over het functioneren van de kinderen door de uitvoerende medewerkers wordt overgedragen naar de leidinggevenden. In de praktijk wordt voornamelijk gebruik gemaakt van de volgende vormen van werkoverleg; dagelijkse overdracht, kindbespreking en teamoverleg (Bijlsma, 2003).

Onder de dagelijkse overdracht valt informatie over kinderen die dagelijks mondeling wordt doorgegeven. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van dagelijkse overdrachtsformulieren waarin de belangrijkste aandachtspunten rond individuele kinderen wordt vastgelegd. Een kindbespreking is een overleg over het functioneren van een kind in de groep, tussen de betrokken beroepsopvoeders in een team en eventueel de ouders. In kindercentra worden kinderen binnen het team van groepsopvoeders besproken. De frequentie van dit overleg loopt uiteen van eenmaal per veertien dagen tot eenmaal per maand. Indien er iets bijzonders met een kind aan de hand is, waar de groepsopvoeders zelf niet uitkomen, wordt dit besproken binnen een teamoverleg in aanwezigheid van de directe leidinggevende. In enkele gevallen wordt de hulp van een pedagogische medewerker of een (ortho) pedagoog ingeschakeld. Een teamoverleg is een overleg van groepsopvoeders die tot één team gerekend worden. Dit overleg heeft het bewerkstelligen van eenduidigheid in de uitvoering van het werk, wederzijdse motivatie en inspiratie en het geven van onderlinge steun tot doel. In de praktijk vindt dit overleg maandelijks of eenmaal per zes weken plaats, vaak worden ook kindbesprekingen binnen deze overleggen gepland (Bijlsma, 2003).

Het hoofddoel voor het volgen van kinderen in kindercentra is het ondersteunen van het pedagogisch-didactisch handelen. Hoewel de kinderen meestal geen 'leerdoelen' krijgen opgelegd is het de verwachting dat het verblijf in de kindercentra en de activiteiten waaraan zij deelnemen positief bijdragen aan hun ontwikkeling. Het kind functioneert, naarmate het ouder wordt, op een hoger niveau in de groep. De wijze waarop het kind omgaat met andere kinderen en met volwassenen verandert, en de vaardigheden van het kind groeien. Wanneer deze verwachtingen niet worden waargemaakt, valt het kind op. Het kind wordt besproken en samen met de ouders worden mogelijk te ondernemen stappen uiteengezet. De pedagogische doelen van de kindercentra zijn over het algemeen abstract en algemeen geformuleerd, het draait om principes als rekening kunnen houden met elkaar, respect voor verschillende culturen en zelfredzaamheid (Bijlsma, 2003).

In de praktijk van de kinderopvang worden met name informele, niet getoetste, hulpmiddelen voor het volgen van kinderen gebruikt. Deze hulpmiddelen zijn voornamelijk van waarde voor het structureren van de overdracht van informatie tussen beroepsopvoeders en ouders, tussen beroepsopvoeders onderling en tussen beroepsopvoeders en leidinggevendenden (Bijlsma, 2003). Het belang van betrouwbare en valide informatie over het functioneren van kinderen wordt echter steeds groter, en hiermee zullen ook de eisen die gesteld worden aan de hulpmiddelen die men voor het volgen van de kinderen gebruikt toenemen. De Stichting Partoer geeft een overzicht van de meest gebruikte hulpmiddelen voor het volgen van kinderen en het overdragen van informatie over kinderen. Een aantal van deze hulpmiddelen, relevant voor de overdracht tussen basisschool en tussenschoolse opvang, worden hieronder uiteengezet.

Intakeformulier

Informatie besproken in het kennismakingsgesprek kan worden opgeschreven in een zogenaamd intakeformulier. Een intakeformulier is specifiek samengesteld voor het verzamelen van algemene informatie over het kind. Deze informatie is noodzakelijk voor het nemen van beslissingen met betrekking tot de inschrijving van het kind bij de kinderopvang. Het resultaat is dat het kind plaatsbaar is in de kinderopvang, volgens in hoofdlijnen gemaakte afspraken tussen de kinderopvang en de ouders (Bijlsma, 2003).

Plaatsingsformulier

Op een plaatsingsformulier kan informatie worden verzameld die noodzakelijk is voor het maken van een geschikte match tussen het kind en de speelgroep. Dit formulier wordt vaak al bij de aanmelding ingevuld. Ook wanneer een kind wordt overgeplaatst dient er een plaatsingsformulier te worden ingevuld. Wanneer het kind bij de kinderopvang wordt geplaatst, sluit de desbetreffende organisatie een plaatsingsovereenkomst met de ouders. Deze plaatsingsovereenkomst bevat zowel kind-gebonden afspraken over de inhoud van de opvang, als zakelijke afspraken omtrent de dienstverlening. De informatie moet voor kinderen met een medische indicatie voldoen aan de vereisten van het protocol 'voorbehouden handelingen'. Aan de plaatsingsovereenkomst wordt dan in sommige gevallen een aanhangsel toegevoegd met specifieke voorwaarden. Wanneer het kind daadwerkelijk geplaatst is komen de afschriften van de inhoudelijke afspraken in het kinddossier (Bijlsma, 2003).

Logboek

Met behulp van een logboek kunnen ouders een indicatie krijgen van de gebeurtenissen en de sfeer in de speel- of leefgroep. Hierdoor kunnen zij thuis beter op ervaringen van het kind

inspelen. In het logboek kunnen de dagindeling en de groepsactiviteiten worden beschreven. Eveneens is er binnen het logboek ruimte voor informatie over de groep, zoals verjaardagen en uitjes (Bijlsma, 2003).

Lijst met specifieke zorgafspraken

In de fase dat een kind geplaatst wordt in een kindercentrum wordt een lijst met specifieke zorgafspraken samengesteld. Op deze lijst worden bijzonderheden met betrekking tot de opvoeding van het kind vermeld en worden alle afspraken die afwijken van het pedagogisch-, beleids- en werkplan beschreven. Bij een baby kunnen dit bijvoorbeeld afspraken met betrekking tot het slaap- en voedingspatroon zijn. De lijst kan in het communicatieschrift geplakt worden. Daarnaast komt een exemplaar van de lijst in het kinddossier, zodat duidelijk is wat is afgesproken tussen ouders en kindercentrum (Bijlsma, 2003).

Communicatieschrift

Een communicatieschrift kan gezien worden als persoonlijk groeiboek en communicatiemiddel tussen ouders en medewerkers van de kinderopvang. Daarnaast worden communicatieschriften vaak gebruikt bij de plaatsing van kinderen met een handicap, als er meerdere beroepsopvoeders betrokken zijn bij de zorg voor het kind. Het communicatieschrift kan in dit soort situaties een zeer belangrijke rol spelen bij het uitwisselen van informatie. Een dagelijkse uitwisseling over allerlei praktische zaken kan de opvoeders ondersteunen bij de verzorging van de kinderen. Omdat de verhalen en gebeurtenissen die beschreven worden in het communicatieschrift niet zijn gestandaardiseerd, maar het schrift zowel een overzicht geeft van bijzonderheden en anekdotische gebeurtenissen als van 'gewone' dagelijkse dingen, kan het gezien worden als een waardevolle aanvulling op het gebruik van observatielijsten (Bijlsma, 2003). Het is echter niet de bedoeling dat het communicatieschrift een keurslijf wordt waarin ouders en beroepsopvoeders verplicht zijn te schrijven. Het is bedoeld als communicatievorm om beide op de hoogte te houden van zaken die voor de dagelijkse opvang van het kind van belang zijn. Het schrift kan dus ook gebruikt worden om een vraag te stellen.

Voor in het schrift kunnen de lijst met specifieke zorgafspraken worden geplakt, zodat de medewerkers van de kinderopvang aan deze specifieke afspraken worden herinnerd, zonder dat het kinddossier er bij gepakt moet worden. Eveneens kan in het schrift een lijst met aandachtspunten vanuit het pedagogisch beleid van het kindercentrum worden gegeven, zodat ouders hiervan op de hoogte zijn. Het belangrijkste hiervan zijn de groepsregels (Bijlsma, 2003).

Overdrachtsformulieren

Het belang van de overdracht van informatie speelt met name in organisaties waar meerdere beroepsopvoeders elkaar afwisselen een rol. Het is mogelijk dat vier of vijf beroepsopvoeders elkaar op een leefgroep afwisselen. Daarom is het in de praktijk de gewoonte om bijzonderheden over kinderen in een overdrachtsschrift of map aan elkaar door te geven. Het wordt echter geadviseerd de overdracht daarnaast ook mondeling te doen, en hier voldoende, bewuste tijd voor te nemen. Ook communicatieschriften en logboeken zijn voor de overdracht van informatieve waarde en kunnen op het overdrachtsformulier worden genoteerd.

Bij het regelen van de wijze waarop de registratie en rapportage over kinderen plaats vindt, moet duidelijk worden afgesproken welke informatie waar wordt vastgelegd. Ook is het van belang dat er duidelijke afspraken bestaan over wie, welke informatie, wanneer dient door te nemen. Uit oogpunt van doelmatigheid is het belangrijk dat het dubbel registreren van dezelfde soort informatie zoveel mogelijk voorkomen wordt. Overdrachtsinformatie dient met name aanvullend te zijn. Dit houdt in dat er bijvoorbeeld ook kort verwezen kan worden naar het communicatieschrift of het logboek (Bijlsma, 2003).

Verzamelstaten en overzichtslijsten

Per leefgroep dienen belangrijke opvanggegevens van kinderen gebundeld en geëvalueerd te worden. Op basis van deze verzamelde kennis kan het werkplan van de kinderen worden aangepast. Het evalueren van deze gegevens dient in kindercentra minstens een keer per jaar te gebeuren. Het doel van de evaluatie is nagaan of de geplaatste kinderen en de werkwijze binnen de leefgroep nog wel goed op elkaar aansluiten. Daarnaast moet op basis van de informatie uit de leefgroepen worden bepaald of de kinderopvangcentra nog wel de opvangkwaliteit leveren, die zij nastreven (Bijlsma, 2003).

4.1.2 Arnhems overdrachtsformulier peuters naar het basisonderwijs

Het 'Arnhems overdrachtsformulier peuters' is ontwikkeld door de Stichting Primair onderwijs Arnhem in Samenwerking (Stichting Pas). Het formulier is ontwikkelend vanuit de behoefte aan een centraal aangestuurde overdracht van informatie over kinderen tussen de voorschoolse opvang en de basisschool, onder andere met het oog op het signaleren van ontwikkelingsproblemen bij kinderen. Op het overdrachtsformulier wordt belangrijke informatie met betrekking tot het functioneren van het kind verzameld, om de overdracht tussen leidsters van de kinderopvang en leerkrachten te verbeteren (Nji, 2007). Het is van belang dat er een uniforme overdracht plaats kan vinden van de voorschoolse opvang naar het basisonderwijs. Het instrument kan eveneens gezien worden als hulpmiddel: (1) voor

leidsters om op systematische wijze de eigen kijk op de ontwikkeling van het kind op papier te zetten, met oog op mogelijke ontwikkelingsproblemen, (2) om het collegiaal overleg tussen de leidsters onderling en leidsters en leerkrachten te vergemakkelijken, (3) bij het houden van een gesprek met ouders over de ontwikkeling van het kind en (4) als beperkt kindvolgsysteem voor gebruik in de voorschoolse voorziening, indien het meerdere keren wordt ingevuld (Nji, 2007). Het instrument bestaat uit een handleiding met daarin achtergrondinformatie over regels, afspraken en aanwijzingen voor gebruik, het daadwerkelijke overdrachtsformulier en een formulier dat ouders of verzorgers voor akkoord moeten tekenen voordat de gegevens over kinderen gebruikt mogen worden voor de overdracht van informatie.

Het is de bedoeling dat een leidster het formulier invult op basis van het beeld van een kind dat zij over langere tijd opbouwt. De leidster beantwoordt vragen en noteert opmerkingen in de overgangperiode van de voorschoolse opvang naar het basisonderwijs. Het formulier kan, indien gewenst, echter ook enige tijd na binnenkomst van de peuter afgenomen worden om beter zicht te krijgen op de ontwikkeling. Wanneer een leidster twijfels heeft over het gedrag dat een kind vertoont kan zij de hulp van een gedragsdeskundige inroepen. Het is echter in het kader van de Wet Bescherming Persoonsgegevens noodzakelijk zorgvuldig om te gaan met de gegevens, het invullen en het verspeiden van het overdrachtsformulier. De leidster vraagt de ouders de gegevens van het kind te controleren. Pas na schriftelijke toestemming mag het formulier naar de school worden toegestuurd (Njj, 2007).

Met behulp van het overdrachtsformulier is het mogelijk ontwikkelingsdomeinen van het kind in kaart te brengen. Dit gebeurt door per domein aan te geven of kinderen bepaalde gedragingen vertonen en hoe vaak zij deze gedragingen vertonen. De volgende ontwikkelingsdomeinen worden in het overdrachtsformulier behandeld; sociaal emotionele ontwikkeling (6 items), redzaamheid (2 items), speel- en werkgedrag (9 items), spraaktaalontwikkeling van het Nederlands (7 items), spraak-taalontwikkeling van de moedertaal, indien die niet Nederlands is (5 items) en motorische ontwikkeling (2 items). Daarnaast biedt het formulier ruimte voor het invullen van medische gegevens, relevant voor de schoolsituatie, en gegevens over deelname aan extra voorzieningen. Op het overdrachtsformulier zijn per onderwerp stellingen geformuleerd, welke de leidster kan beantwoorden met 'ja', 'vaak', 'soms' of 'nee'. Aan de antwoorden worden geen waarden of punten toegekend, wel is er bij iedere vraag ruimte voor extra opmerkingen.

Het Arnheems overdrachtsformulier gaat uit van de notie dat het uitdagen van de natuurlijke ontwikkeling, het kweken van zelfvertrouwen binnen een veilig sociaal-emotioneel klimaat en het prikkelen van de ondernemingslust een evenwichtige ontwikkeling van het kind ondersteunt. Jonge kinderen leren immers met name door te

spelen. Bij het stimuleren van een evenwichtige ontwikkeling wordt ervan uit gegaan dat zowel cognitieve, sociaal-emotionele als motorische aspecten aan bod komen. Met behulp van het overdrachtsformulier kunnen medewerkers hun observaties op al deze ontwikkelingsdomeinen richten (Nji, 2007).

4.1.3 Overdracht tussen de buitenschoolse opvang (bso) en basisschool

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) beschrijft in het boek 'School met vijf O's' (2008) een aantal samenwerkingsmogelijkheden tussen de buitenschoolse opvang en de basisschool. De samenwerking die tussen beide plaats dient te vinden is niet alleen organisatorisch maar ook inhoudelijk van aard en is in het belang van de kinderen. Naast de samenwerking voor zorgkinderen wordt ook gesproken over pedagogische afstemming en educatieve samenhang.

Kinderen waarover zorgen zijn, worden door zowel de basisschool als de buitenschoolse opvang zorgkinderen genoemd. Het gaat om kinderen die extra aandacht of zorg nodig hebben vanwege leerproblemen, gedragsproblemen, een crisis binnen het gezin of een handicap of chronische ziekte. Een gezamenlijke aanpak van de basisschool en de buitenschoolse opvang kan het functioneren van (zorg) kinderen verbeteren. Zorgkinderen kunnen in verschillende situaties (zoals binnen de school en binnen de bso) verschillend reageren door het verschil in structuur, het verschil in taken en het verschil in het aantal begeleiders. Het is belangrijk dat er overleg plaatsvindt over kinderen die niet goed binnen de basisschool en/of de buitenschoolse opvang functioneren, zodat er verbetering voor deze kinderen plaats kan vinden (Schreuder e.a., 2008). Door middel van samenwerking kan men tot een meer effectieve aanpak komen dan wanneer iedere pedagogische medewerker of leerkracht voor zichzelf aan het werk is. Het samenvoegen van ervaringen met kinderen in verschillende contexten geeft een verruimde blik. Daarnaast hebben de kinderen zelf veel baat bij één zorgstructuur. Er bestaan verschillende mogelijkheden om samenwerking en communicatie over (zorg) kinderen vorm te geven. Deze worden hieronder kort uiteengezet.

Samenwerking tussen begeleiders

De buitenschoolse opvang en de basisschool pakken problemen via hun eigen wegen aan. De basisschool met behulp van de intern begeleider en de schoolarts, de buitenschoolse opvang met de eigen pedagoog of het locatiehoofd. Wanneer men niet al te veel overhoop wil halen, kan dit een goede werkwijze zijn. De problemen doen zich immers voor in een andere situatie: onderwijs en vrije tijd. De hulp voor de kinderen moet daarom aangepast zijn aan de situatie waarin de hulp nodig is. Door middel van overleg tussen de begeleider van de basisschool en de begeleider van de bso kan men tot één handlingsplan komen (Schreuder e.a., 2008).

Samenwerking tussen uitvoerders

Het is belangrijk dat er contact over de aanpak van de kinderen tussen de rechtstreeks betrokkenen plaatsvindt. Dit is vaak helaas moeilijk te regelen door het verschil in werktijden. Wanneer de leerkracht aan het werk is, heeft de pedagogisch medewerker tijd en omgekeerd. Hoewel het maken van speciale afspraken nuttig kan zijn, is het echter het meest effectief om regelmatig korte contactmomenten te regelen doordat de leerkracht de kinderen bij de buitenschoolse opvang brengt. Dit is mogelijk wanneer de buitenschoolse opvang in het schoolgebouw is gevestigd. Het is ook mogelijk dat de pedagogisch medewerker het kind in de klas ophaalt en navraagt hoe het ging. Door middel van dit soort contact kan uitwisseling over de dag plaatsvinden en kunnen afspraken over de aanpak van een kind worden hernieuwd of in herinnering worden gebracht (Schreuder e.a., 2008).

Eén interne zorgstructuur

Wanneer de school en de buitenschoolse opvang kiezen voor één interne zorgstructuur richt de hulpverlening zich op het kind gedurende de hele schooldag (van 7.30 tot 18.30 uur). De intern begeleider, remedial teacher, logopedist of schoolarts van de basisschool doet in zo'n geval ook begeleiding en observaties in de buitenschoolse opvang. Omgekeerd kunnen de pedagogische medewerkers van de buitenschoolse opvang in de klas extra begeleiding geven aan leerlingen met een persoonsgebonden budget in de klas. Dit kan bijvoorbeeld hulp aan kinderen die zich niet lang achter elkaar kunnen concentreren zijn. Het bestaan van één interne zorgstructuur leidt tot één handelingsplan voor (zorg) kinderen (Schreuder e.a., 2008).

Eén externe zorgstructuur

De basisschool heeft meestal een netwerk van externe hulpverlening; een buurtnetwerk, een Zorgadviesteam (ZAT), contacten met het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en dergelijke. De buitenschoolse opvang heeft minder ingangen tot dit soort voorzieningen. In een ideale situatie zou de buitenschoolse opvang ook toegang gegeven worden tot het zorgtraject van de school, zodat zij ook kinderen kunnen aanmelden (Schreuder e.a., 2008).

Gemeenschappelijke protocollen en aanpak

Het is niet efficiënt wanneer beide werkvormen een verschillend systeem hebben om ontwikkelingsproblemen of kindermishandeling te signaleren en te melden. De protocollen die de basisschool en de buitenschoolse opvang hiervoor volgen, kunnen worden samengevoegd. Hierbij heeft één persoon de regie en bespreekt signalen met andere

instanties. Deze coördinator kan zowel van de buitenschoolse opvang als de basisschool komen (Schreuder e.a., 2008).

Gemeenschappelijke gesprekken met ouders

Gesprekken over (zorgwekkend) gedrag van kinderen kunnen gezamenlijk door de basisschool en de buitenschoolse opvang worden gehouden. Alle signalen en afspraken kunnen op deze manier in één gesprek met alle betrokkenen besproken worden. Deze gemeenschappelijke gesprekken hoeven niet beperkt te blijven tot zorgkinderen maar zouden idealiter voor alle kinderen kunnen gelden (Schreuder e.a., 2008).

Gezamenlijk kindvolgsysteem

In een ideale situatie maken beide werkvormen gebruik van één gezamenlijk leerling- of kindvolgsysteem. Dit maakt alle samenwerking en overleg met betrekking tot de kinderen een stuk eenvoudiger. Het probleem is echter dat een dergelijk algemeen kindvolgsysteem nog niet ontwikkeld is. Totdat er één algemeen systeem ontwikkeld is, kan het nuttig zijn observaties en uitslagen van kinderen in één formulier te schrijven en dit formulier te gebruiken om samen de sociaal-emotionele ontwikkeling en het welbevinden van de kinderen te volgen (Schreuder e.a., 2008).

Delen van informatie

Door het delen en overdragen van informatie over kinderen kunnen alle betrokkenen beter inspelen op de situatie van een kind. Voor de mondelinge informatieoverdracht blijkt niet altijd makkelijk tijd te vinden. In zo'n geval kan een digitaal intern systeem behulpzaam zijn. Het is van belang dat er geen belangrijke informatie verloren gaat, doordat er geen mogelijkheid is deze over te dragen of vast te leggen.

Met betrekking tot de overdracht van gevoelige informatie moeten duidelijke afspraken gemaakt worden. Enerzijds is het logisch dat iedere professional die met een kind werkt toegang heeft tot de gegevens van dit kind en zijn gezin, anderzijds leidt dit er toe dat gevoelige informatie bij wel erg veel mensen bekend raakt. Het is belangrijk een grens te trekken, zodat er door het verspreiden van informatie geen problemen (zoals belangenverstremming) ontstaan. Per protocol dient er gekeken te worden met wie de informatie gedeeld kan worden. Eventueel kan men één centraal contactpersoon aanstellen, zodat niet iedereen alles hoeft te weten (Schreuder e.a., 2008).

Toestemming van ouders

Ouders moeten toestemming geven voor de overdracht van informatie tussen de basisschool en de buitenschoolse opvang. Hiervoor kan de buitenschoolse opvang ouders laten tekenen bij het intakegesprek (Schreuder e.a., 2008).

Observatie in verschillende situaties

Door de basisschool en de buitenschoolse opvang nauwer te laten samenwerken en een duidelijke koppeling aan te brengen wordt de mogelijkheid geschapen kinderen in verschillende settings te zien functioneren. Het is mogelijk dat een kind ander gedrag vertoont wanneer deze zelf mag kiezen wat hij gaat doen, dan wanneer de leerkracht in een schoolsetting bepaalt wat een kind moet doen (Schreuder e.a., 2008).

4.2 Zorgvuldig omgaan met informatie-uitwisseling

De Ethische Commissie Vlaams Welzijnsverbond heeft in 2005 advies uitgebracht omtrent het omgaan met de uitwisseling van informatie in het welzijnswerk. Uit dit advies kunnen enkele nuttige principes gehaald worden die van toepassing zijn op de overdracht van informatie in het algemeen.

Op basis van een relationeel zorgethische benadering¹ zijn drie principes opgesteld die betrekking hebben op informatieoverdracht: *vertrouwen*, *overleg* en *zorgvuldigheid*. Deze drie principes zijn toepasbaar op alle informatie en in alle situaties. Wanneer hulpverleners overwegen of zij bepaalde informatie vertrouwelijk houden of meedelen, laten zij zich leiden door deze principes (Ethische Commissie Vlaams Welzijnsverbond, 2005). Het belang van de drie principes voor de overdracht van informatie wordt hieronder uiteengezet.

Vertrouwen

In alle vormen van hulpverlening dient vertrouwen voorop te staan. Zonder vertrouwen tussen twee betrokkenen kan er van hulpverlening immers geen sprake zijn. Vertrouwen vergt een wederkerige relatie en legt nadruk op het belang van de privacy, de integriteit en het zelfbeschikkingsrecht van de betrokkenen en hun sociale omgeving. Tegelijkertijd staat het belang van de professionaliteit, de beroepshouding en de eigen verantwoordelijkheid van de hulpverlening centraal.

¹ De zorgethische benadering gaat uit van een relationeel-ethische en persoonlijke visie op de mens.

Mensen worden binnen deze benadering niet gezien als individuen die naar autonomie streven, maar als personen die optimaal tot ontwikkeling komen door relaties en verbindingen met anderen (Ethische Commissie Vlaams Welzijnsverbond, 2005-7).

Het is van belang de client of het clientsysteem op juiste wijze bij de hulpverlening te betrekken, zodat de macht van de hulpverlener niet verkeerd gebruikt wordt. Er dient gelijkwaardigheid te bestaan tussen personen binnen een hulpverleningsproces, zonder dat de zorgafhankelijkheid van de client ontkend wordt. Om de eigen afweging van een hulpverlener te toetsen dient deze terug te kunnen vallen op een teambespreking of, wanneer dit niet wenselijk of mogelijk is, één collega te kunnen raadplegen of in vertrouwen te kunnen nemen (Ethische Commissie Vlaams Welzijnsverbond, 2005).

Tot slot heeft vertrouwelijkheid en zorgzaamheid niet enkel met de houding van de hulpverlener te maken, maar ook met een 'cultuur van zorgzaamheid' binnen de voorziening, zowel ten aanzien van de cliënten en het personeel, als tussen de medewerkers onderling (collegialiteit).

Overleg

Vanuit de zorgetische benadering wordt de nadruk gelegd op participatie en communicatie. Hierbij worden mensen niet enkel als individuen, maar ook in relatie tot elkaar gezien, ieder met eigen verantwoordelijkheden tegenover zichzelf, de ander en de samenleving. Overleg dient daarom aan de hand van zorgvuldigheidscriteria op twee niveaus gevoerd te worden (Ethische Commissie Vlaams Welzijnsverbond, 2005).

In de eerste plaats dienen welzijnsorganisaties een algemene visie en beleid uit te werken over informatieuitwisseling, samen met de belangrijkste betrokkenen binnen de organisatie. Het bepalen en uitwerken van een algemene, niet casusgebonden visie voorkomt dat medewerkers steeds opnieuw hun houding in een specifieke casus moeten bepalen. In de tweede plaats dienen de medewerkers bij iedere individuele casus in te spelen op de toepassing van deze algemene visie en het beleid. Het uitwisselen van informatie moet door de medewerkers aan zorgvuldigheidscriteria getoetst worden, vanuit een houding van kritische zelfreflectie. Dit gebeurt in overleg met de client zelf en zijn omgeving, de andere hulpverleners en overige derden met wie informatie uitgewisseld dient te worden.

Er moet gestreefd worden naar overeenstemming over de overdracht van informatie tussen de client en de hulpverleners. Overleg is ethisch de beste manier om tot overeenstemming te komen (Ethische Commissie Vlaams Welzijnsverbond, 2005). Daarom moeten hulpverleners cliënten informeren over de informatie die overgedragen kan worden en het belang of de noodzaak van deze gegevensuitwisseling benadrukken. Deze vorm van overleg vraagt in eerste instantie veel tijd. Het is immers een proces van ontmoeten, informeren, bespreken, motiveren en streven naar consensus. Echter groeit door dit type overleg de duidelijkheid en transparantie van de informatie en de kwaliteit van de hulpverlening. Omdat overleg kwetsbaar is en verschillende soorten overleg een

verschillende impact op de betrokkenen kunnen hebben, is het van belang dat vooraf voor alle betrokkenen duidelijk is wie de deelnemers zijn aan het overleg.

In sommige situaties zal duidelijk worden dat het bereiken van overeenstemming onmogelijk is. Ook dan moet echter recht gedaan worden aan de gelijkwaardigheid van de betrokkenen in het overleg. Dit betekent niet dat de specifieke verantwoordelijkheid van bepaalde beroepsgroepen aan de kant wordt geschoven (bijv. de verantwoordelijkheid van artsen in verband met medische informatie). Op hun vakgebied blijven zij eindverantwoordelijkheid dragen (Ethische Commissie Vlaams Welzijnsverbond, 2005).

Zorgvuldigheid

Om het principe van zorgvuldigheid in de praktijk toe te kunnen passen zijn tien zorgvuldigheidscriteria opgesteld. Deze criteria hebben geen vaste orde van belangrijkheid. Het belang van een bepaald criterium wordt duidelijk in de toepassing van dit criterium in een bepaalde situatie. Het ene criterium is in een specifieke situatie beter toepasbaar dan het andere criterium. Afhankelijk van de situatie moeten sommige criteria echter absoluut aanwezig zijn (Ethische Commissie Vlaams Welzijnsverbond, 2005). De criteria zijn in schema 4.1 weergegeven (p.21).

Schema 4.1. Tien zorgvuldigheidscriteria voor de overdracht van informatie

Waarom?

1. *Met welk doel wordt de informatie meegedeeld?*

Is het informeren gericht op de hulpverlening en de belangen van de client? Of is het gericht op andere belangen? Wat zijn de motieven om informatie te vragen of te geven? Welke doelstelling is verantwoord?

Wie?

2. *Is de informatieontvanger voldoende betrokken?*

Welke band heeft de persoon met de client? Staat die persoon in een hulpverleningsrelatie tot de client? Is er een vertrouwensrelatie tussen de betrokkenen? Behartigt die persoon de belangen van de client? Of beschermt deze de integriteit van de client of iemand anders?

3. *Kan de informatieontvanger de informatie verwerken?*

Kan die persoon de gegevens verstandelijk en emotioneel verwerken? Wat is de draaglast van de informatie? Wat is de draagkracht van die persoon? Bestaat er een goed evenwicht tussen beide?

4. *Wie is de meest geschikte informatieverstrekker?*

Welke hulpverleners is het meest geschikt om de informatie te verstrekken? Wie heeft de beste vertrouwensrelatie met de informatieontvanger? Wie is het meest deskundig om bepaalde informatie te geven?

Wat?

5. *Is de informatie relevant?*

Is de informatie betekenisvol en relevant voor de doelstelling en de informatieontvanger? Is de informatie noodzakelijk voor het bieden van adequate hulpverlening? Wat zijn hoofdzaken, wat zijn bijzaken?

6. *Is de hoeveelheid informatie gepast?*

Wordt er te veel informatie overgedragen? Of wordt er juist te weinig informatie verstrekt? Is de informatie voldoende om verantwoordelijkheid op te nemen?

7. *Is de informatie betrouwbaar en gegrond?*

Wie of wat is de bron van de informatie? Is de informatie genoeg gecontroleerd op betrouwbaarheid? Is de informatie bevestigd of hypothetisch?

Hoe?

8. *Wordt de informatie vertrouwelijk meegedeeld?*

Is de wijze waarop de informatie wordt verstrekt voldoende vertrouwelijk? Toont de informatievertrekker voldoende respect ten aanzien van de client? Is de informatieontvanger gebonden aan beroepsgeheim?

9. *Wat zijn de gunstigste omstandigheden om informatie mee te delen?*

Wanneer kan de informatie het best worden overgedragen? Waar en op welke manier kan de informatie het best worden overgedragen? Wordt voldoende rekening gehouden met de context?

10. *Hoe wordt verder omgegaan met de correct doorgegeven informatie?*

Welke afspraken kan men met betrekking tot de toekomst maken? Hoe wordt de informatie bewaard?

Bron: Ethische Commissie Vlaams Welzijnsverbond, 2005-11.

4.3 Theorie van het communicatief handelen

Met behulp van de theorie van het communicatief handelen van Jürgen Habermas (1981) kunnen enkele algemene voorwaarden afgeleid worden voor een optimale communicatie, of informatieoverdracht, tussen personen. De theorie legt structuren, kenmerkend voor het vermogen om deel te nemen aan communicatie, bloot.

Communicatief handelen tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool

Habermas maakt in zijn theorie onderscheid tussen drie soorten handelen: instrumenteel handelen, strategisch handelen en communicatief handelen (Steenman, 2005). Instrumenteel en strategisch handelen worden getypeerd als vormen van handelen waarbij het eigen succes voorop staat; de handelende persoon wil via zijn handeling een bepaald persoonlijk doel bereiken. Instrumenteel handelen heeft het laten optreden van een verandering bij een ding, of object tot doel (bijv. het koken van een ei). Strategisch handelen heeft het laten optreden van een verandering bij een persoon, of subject tot doel. Bij het communicatief handelen gaat het eveneens als bij het strategisch handelen om de sociale interactie met een ander persoon. Het bereiken van een eigen persoonlijke doel staat hier echter niet centraal; het draait bij communicatief handelen om het bereiken van overeenstemming met elkaar (Steenman, 2005). Met betrekking tot de samenwerking, communicatie en overdracht tussen de tso en de basisschool kan dit bijvoorbeeld overeenstemming over de (pedagogische) aanpak van een kind zijn. Het concept 'communicatief handelen' kan gebruikt worden om algemene voorwaarden voor een optimale communicatie tussen leerkrachten en tso-medewerkers te bewerkstelligen.

Het lukt niet altijd gelijk om tot overeenstemming te komen binnen een communicatieve handeling. Habermas stelt dat de betrokkenen in zo'n geval kunnen besluiten om de uitspraken die worden gedaan rationeel te toetsen. Dit wordt gedaan met behulp van het rationeel afwegen van argumenten voor en argumenten tegen een bepaalde uitspraak of redevoering. Habermas noemt dit niveau van communiceren het 'discours' (Steenman, 2005). Om er voor te zorgen dat een discours van goede kwalitatieve waarde is, dient er aan een aantal voorwaarden voldaan te worden. Wanneer aan al deze voorwaarden voldaan is bevindt men zich in een ideale gesprekssituatie. Habermas noemt deze ideale situatie communicatieve symmetrie.

Om een ideale gesprekssituatie te bereiken dient een communicatie tussen verschillende actoren allereerst *vrij van machtsverschillen* te zijn. De kansen om een gesprek aan te gaan, beweringen te doen, kritiek te opperen en vragen te stellen dienen voor alle betrokkenen, in dit geval leerkrachten en tso-medewerkers, gelijk te zijn. Met andere woorden dient het discours het karakter van een dialoog te hebben. Een dialoog kan immers

niet bestaan wanneer “de een de wereld benoemt en dit deponert bij de ander”, maar vraagt om een kritische opstelling (Gieles, 1992-44). Daarnaast moeten alle betrokkenen *een gelijke kans* hebben om een discussie in het discours te beginnen, dus een gesprek of communicatie aan te vangen, en moet iedereen *een gelijke kans* hebben om daadwerkelijk aan de discussie, of het gesprek, deel te nemen. Er moet ruimte zijn om zowel beweringen en conclusies, verklaringen en interpretaties, ideeën en suggesties als vragen, twijfels en suggesties van de verschillende gesprekspartners aan te horen. Tenslotte dienen de betrokkenen zich *geloofwaardig* tegenover elkaar te uiten. Dit houdt in dat de gesprekspartners eerlijk moeten zijn in hun intenties, zodat het uitgesloten is dat men elkaar probeert te manipuleren en daarmee strategisch in plaats van communicatief handelt (Steenman, 2005).

Uit de theorie van het communicatief handelen van Habermas kan afgeleid worden dat *de algehele houding* van de betrokkenen binnen een communicatieproces van groot belang is voor het bereiken van een optimale samenwerking. Naar aanleiding hiervan kan gesteld worden dat het belangrijk is dat leerkracht en tso-medewerker een positieve houding, vrij van machtsverschillen, tegenover elkaar hebben, zij eerlijk zijn in hun intenties naar elkaar toe en zij elkaar de mogelijkheid bieden zorgen over kinderen met elkaar te delen.

4.4 Factoren van invloed op informatieoverdracht

Naar aanleiding van de in dit hoofdstuk besproken overdrachtsmethoden en theorie, is een aantal centrale factoren naar voren gekomen die van invloed kunnen zijn op de gegevensoverdracht tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool. Daarnaast zijn uit gesprekken, gevoerd met tso-medewerkers in het kader van dit onderzoek, enkele aanvullende factoren naar voren gekomen. Hoewel deze factoren niet genoemd worden in de theorie over informatieoverdracht, worden deze in de praktijk door betrokkenen veelal genoemd, en zijn deze dus wel degelijk van belang. Hieronder wordt kort uiteengezet op welke wijze de verschillende factoren van invloed kunnen zijn op informatieoverdracht. Vervolgens worden op basis van deze factoren hypothesen geformuleerd.

Vertrouwen en houding van betrokkenen

Voor een adequate overdracht van informatie over kinderen is het van belang dat er vertrouwen bestaat tussen leerkrachten en tso-medewerkers. Vertrouwen speelt een cruciale rol bij de sociale interactie tussen personen. Het kan de efficiëntie van een sociale transactie of uitwisseling vergroten, indien alle betrokken partijen ervan uit kunnen gaan dat het gegeven vertrouwen niet door de ander misbruikt wordt (Buskens en Raub, 2002). Indien

het geven van vertrouwen voor een betrokken partij te risicovol is, zal deze niet mee willen doen aan een sociale interactie en zal er dus geen (efficiënte) uitwisseling tussen de betrokkenen plaats vinden

Wanneer een leerkracht geen vertrouwen heeft in bijvoorbeeld de kennis, vaardigheden of professionaliteit van de tso-medewerker (of andersom) zal deze (gevoelige) informatie over de kinderen niet zomaar overdragen, ook niet wanneer deze kennis voor de andere werkvorm van belang is. Zowel leerkrachten als tso-medewerkers moeten ervan uit kunnen gaan dat de informatie die zij over een kind overdragen of ontvangen relevant is en dat er correct met de informatie wordt omgegaan. Het vertrouwen dat de ene werkvorm in de andere werkvorm heeft met betrekking tot het vermogen van het juist beoordelen van (zorg)gedrag van een kind, het vertrouwelijk omgaan met of geheimhouden van belangrijke informatie en wederzijdse collegialiteit staan hierbij centraal. Voor een adequate gegevensoverdracht dienen beide werkvormen daarnaast vertrouwen te hebben in de geloofwaardigheid en eerlijkheid van de medewerkers van de werkvorm waarmee zij samen moeten werken. Men moet ervan uit kunnen gaan dat de intenties op basis waarvan een leerkracht of tso-medewerker handelt altijd in eerste plaats in het belang van het kind zijn.

Samenhangend met het vertrouwen dat leerkracht en tso-medewerker in elkaar hebben, is de algehele houding van de leerkracht ten opzichte van de tso-medewerker. De tussenschoolse opvang wordt over het algemeen puur als 'spelen en eten' gezien. Het is hierdoor mogelijk dat leerkrachten het 'overblijven' en de medewerkers van de tussenschoolse opvang niet geheel serieus nemen in hun functie, waardoor er machtsverschillen ontstaan. De houding van de leerkracht ten opzichte van de tso-medewerker bepaalt dan in hoeverre bepaalde informatie over de kinderen wordt overgedragen, en niet de noodzaak van de overdracht van deze informatie. Op basis hiervan zijn de volgende hypothesen geformuleerd:

- H1a *Naarmate er meer vertrouwen bestaat tussen leerkrachten en tso-medewerkers zijn er minder problemen met betrekking tot overdracht van kindgegevens.*
- H1b: *Naarmate tso-medewerkers zich in hun functie serieuzer genomen voelen door leerkrachten zijn er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens.*

Kenmerken tussenschoolse opvang en tso-medewerkers

De tussenschoolse opvang kan door de school zelf verzorgd worden (bijvoorbeeld in een stichting of vereniging van ouders) of uitbesteed worden aan een professionele organisatie voor kinderopvang. Wanneer de tussenschoolse opvang door de school zelf geregeld wordt zijn de tso-medewerkers vaak vrijwilligers. Het zijn bijvoorbeeld ouders, familie of andere bekenden van kinderen die naar desbetreffende basisschool gaan. Wanneer de

tussenschoolse opvang uitbesteed wordt aan een organisatie voor kinderopvang krijgen de kinderen vaker te maken met professioneel opgeleide tso-leidsters en coördinatoren. De wijze waarop de tussenschoolse opvang geregeld is en de kenmerken van de medewerkers van de tussenschoolse opvang kunnen van invloed zijn op de manier waarop de overdracht van informatie over kinderen tussen de school en de tso plaatsvindt. Wanneer men enkel met vrijwilligers werkt bestaat het gevaar dat er belangenverstrengeling plaats vindt. De vrijwilligers bestaan immers vaak uit ouders of bekenden van naar de basisschool gaande kinderen. Hierdoor kennen zij de kinderen (zowel eigen kinderen als vriendjes of vriendinnetjes) en hun ouders vaak ook buiten schooltijd of het overblijven om. Het overdragen van informatie over kinderen aan deze medewerkers is hierdoor een stuk complexer dan het overdragen van informatie aan professioneel opgeleide tso-medewerkers die de kinderen enkel binnen de overblijf zien. Niet iedere ouder wil dat een andere ouder gevoelige informatie over zijn of haar kind weet. Daarnaast hebben professionele organisaties voor kinderopvang simpelweg meer ervaring met het professioneel opvangen en verzorgen van kinderen. De kans is hierdoor groter dat deze organisaties meer regels of structuur hebben met betrekking tot de wijze waarop de informatieoverdracht plaats vindt. Op basis hiervan zijn de volgende hypothesen opgesteld:

- H2: *Wanneer de tso geregeld wordt door de school zelf vinden er meer problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats dan wanneer de tso wordt uitbesteed aan een organisatie voor kinderopvang.*

Taal, cultuur en een gedeelde pedagogische visie

Voor het goed kunnen beoordelen van de behoeften en problemen van een kind is het van belang dat er tussen de verschillende opvoeders waar een kind op een dag mee te maken krijgt overeenstemming bestaat over de wijze waarop men met kinderen omgaat. Het voorkomen van cultuurverschillen onder leerkrachten en medewerkers van de tussenschoolse opvang kan er toe leiden dat er verschillende opvattingen bestaan over de manier waarop men een kind opvoedt. Cultuurverschillen zijn het geheel van normen en waarden die een leidraad voor het menselijk denken en handelen vormen en kunnen onder andere voortkomen uit iemands geboorteland, sociale omgeving, opleidingsniveau en/of opvoeding (Shadid, 2003).

Daarnaast kunnen taalverschillen voor miscommunicaties of misverstanden zorgen tijdens de overdracht van kindgegevens. Voor een adequate gegevensoverdracht is het van belang dat de verschillende werkvormen op gelijkwaardige manier met elkaar kunnen communiceren en zij een gelijkwaardige algemene visie delen over de manier waarop men omgaat met kinderen. Verschillen in taal en cultuur kunnen een adequate overdracht van informatie hinderen.

Niet alleen cultuurverschillen tussen medewerkers ondeling kunnen echter tot problemen met betrekking tot gegevensoverdracht leiden. Het is eveneens van belang dat de basisschool en de tussenschoolse opvang als werkvorm een gezamenlijke pedagogische visie delen. Wanneer beide werkvormen één gezamenlijke zorgstructuur hebben kan er een doorlopende lijn in de opvoeding van de kinderen plaatsvinden. Voor de ontwikkeling van het kind is het hierbij van belang dat belangrijke informatie gedeeld wordt. Willen de werkvormen goed op elkaar aansluiten en hun gedeelte pedagogische visie succesvol tot uiting brengen is een optimale gegevensoverdracht noodzakelijk. De volgende hypothesen zijn geformuleerd:

- H3a: *Naarmate er meer cultuurverschillen bestaan tussen leerkrachten en tso-medewerkers bestaan er ook meer problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens.*
- H3b: *Naarmate er meer leerkrachten en tso-medewerkers foutloos Nederlands spreken vinden er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats.*
- H3c: *Naarmate de tso en de school meer een gezamenlijke pedagogische visie delen vinden er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats.*

Overlegtijd en -wijze

Een gebrek aan tijd om over de kinderen te overleggen kan er toe leiden dat belangrijke informatie met betrekking tot de kinderen verloren gaat of niet gedeeld wordt. De tso-medewerkers en leerkrachten zien elkaar over het algemeen alleen dagelijks bij het brengen en halen van de kinderen naar en van de tussenschoolse opvang. Kort overleg en overdracht over kinderen kan dan plaatsvinden. Wanneer tso-medewerker en leerkracht elkaar tegenkomen vindt er vaak enkel mondelinge informatieoverdracht plaats. Vaak is er een gebrek aan overlegtijd voor het gestructureerd overleggen over de kinderen. Indien kindgegevens enkel mondeling worden overdragen is de kans echter groot dat belangrijke informatie verloren gaat. Vaak blijven er te veel kinderen over om alle informatie te onthouden. Wanneer scholen en tussenschoolse opvang gebruik maken van een gestructureerd overleg of van een schriftelijk overdrachtsformulier, zijn medewerkers eerder geneigd informatie over de kinderen daadwerkelijk over te dragen. Bovendien gaat deze informatie dan minder snel verloren. Met betrekking tot de factor overlegtijd en -wijze zijn de volgende hypothesen geformuleerd:

- H4a: *Wanneer er officiële tijd is ingepland voor overleg over de kinderen vinden er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats dan wanneer er geen officiële tijd is ingepland voor overleg over de kinderen.*

- *H4b: Wanneer de overdracht van kindgegevens zowel mondeling als schriftelijk plaats vindt, bestaan er minder problemen met betrekking tot de overdracht dan wanneer de overdracht van kindgegevens enkel mondeling plaatsvindt.*

Overdrachtsprotocollen en de Wet Bescherming Persoonsgegevens

Met informatie over kinderen moet omgegaan worden conform de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP). Deze wet geeft regels voor een zorgvuldige omgang met persoonsgegevens. De wet maakt onderscheid tussen het verwerken van gegevens en de rechtsgrond daarvoor. De hoofdregel hierbij is dat de verwerking van gegevens met toestemming van betrokkene geschiedt (GGD Nederland, 2005). Ouders moeten door deze wet officieel toestemming geven wil er een verspreiding of overdracht van kindgegevens plaats kunnen vinden. In sommige, uitzonderlijke, gevallen is het verbod op het verwerken van bijzondere gegevens echter niet van toepassing. Dit is zo wanneer de verwerking geschiedt door hulpverleners, instellingen of voorzieningen voor gezondheidszorg of maatschappelijke dienstverlening voor zover dat met het oog op een goede behandeling of verzorging van de betrokkene noodzakelijk is (art. 21 lid 1 onder a Wbp) (GGD Nederland, 2005). Indien er vermoedens van een conflictueuze thuissituatie (bijv. kindermishandeling) zijn kan in zo'n geval toch ingegrepen worden. Door het bestaan van de Wet Bescherming Persoonsgegevens kan gevoelige informatie over de kinderen tussen de tso en de basisschool echter niet zonder meer worden overdragen. De gegevensoverdracht kan wel vergemakkelijkt worden door een en ander vast te leggen in een overdrachtsprotocol. Met behulp van een protocol kan, in overleg met alle betrokkenen, structuur binnen de overdracht worden aangebracht en regels over de uitwisseling van informatie worden vastgesteld. De volgende hypothesen zijn opgesteld:

- *H5a: Wanneer ouders bij het inschrijven van hun kinderen op de tso officieel toestemming hebben gegeven voor het overdragen van informatie vinden er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats dan wanneer ouders geen officiële toestemming hebben gegeven voor de overdracht van informatie.*
- *H5b: Scholen die gebruik maken van een officieel overdrachtsprotocol voor de gegevensoverdracht tussen tso en school ondervinden minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens dan scholen die geen gebruik maken van een officieel overdrachtsprotocol.*

Kenmerken van de school

Bepaalde kenmerken van de school, zoals het aantal kinderen dat onderwijs op de school volgt, het aantal kinderen dat overblijft en de hoeveelheid leerkrachten en tso-medewerkers,

kunnen al dan niet leiden tot een optimale gegevensoverdracht tussen de school en de tussenschoolse opvang. Op grote scholen, met veel kinderen, werken meer leerkrachten en tso-medewerkers. Doordat er meer medewerkers en kinderen zijn is de kans groter dat er langs elkaar heen gewerkt wordt. De schoolsituatie is minder persoonlijk; leerkracht, kind en tso-medewerker komen elkaar dagelijks minder vanzelfsprekend tegen en tussen iedere handeling met betrekking tot een kind bevinden zich meer schakels. Daarnaast zijn er simpelweg meer kinderen over wie informatie onthouden en gedeeld moet worden. Gemiddeld genomen staat er één tso-leidster op een groep van vijftien leerlingen.

Ook het gegeven of de ruimte waar de tussenschoolse opvang plaats vindt zich binnen of buiten de school bevindt kan van invloed zijn op de wijze waarop de overdracht van informatie plaatsvindt. Wanneer de ruimte voor tussenschoolse opvang zich binnen de school bevindt, komen leerkracht en tso-medewerkers elkaar eerder tegen waardoor (dagelijkse) informatie over de kinderen makkelijk mondeling gedeeld kan worden. Daarnaast zijn school en tussenschoolse opvang voor het kind in zo'n situatie meer één doorlopend programma dan wanneer de tussenschoolse opvang zich op een andere locatie bevindt. Op basis hiervan zijn de volgende hypothesen geformuleerd:

- H6a: *Wanneer de ruimte voor tussenschoolse opvang zich binnen de school bevindt zijn er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens dan wanneer de ruimte voor tussenschoolse opvang zich buiten de school bevindt.*
- H6b: *Naarmate de grootte van een school toeneemt nemen de problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens ook toe.*
- H6c: *Naarmate de tso medewerker – leerling verhouding groter is vinden er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats.*

5 Methodische verantwoording

In dit hoofdstuk worden de methoden van onderzoek beschreven. Allereerst wordt een beschrijving van de onderzoeksopzet gegeven (5.1), vervolgens wordt ingegaan op de onderzoekspopulatie en gegevensverzameling (5.2) en wordt het gebruikte meetinstrument beschreven en de variabelen geoperationaliseerd (5.3). Tot slot wordt een beschrijving van de kenmerken van de dataset gegeven (5.4).

5.1 Onderzoeksopzet

Dit onderzoek naar de overdracht van kindgegevens tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool is een empirisch kwantitatief onderzoek. Kwantitatief onderzoek biedt de mogelijkheid op systematisch wijze verbanden tussen verschillende variabelen aan te tonen en uitspraken te doen over een grote onderzoekspopulatie (Baarda e.a., 2000). Het onderzoek is op te delen in een aantal stappen. Allereerst zijn drie onderzoeksvragen opgesteld; één beschrijvende-, één verklarende- en één beleidsvraag:

1. Op welke wijze vindt de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang plaats?
2. Welke factoren beïnvloeden de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang?
3. Op welke manier kan de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang optimaal geregeld worden?

Vervolgens zijn ter beantwoording van de onderzoeksvragen, op basis van verkregen theoretische kennis en kennis uit de praktijk, dertien hypothesen opgesteld (zie 5.4). Naar aanleiding van deze hypothesen is een gesloten vragenlijst ontwikkeld. Deze is gekoppeld aan de nieuwsbrief van het IOS en online geplaatst zodat respondenten de vragenlijst makkelijk konden invullen en een grote hoeveelheid respondenten bereikt werd. De verkregen gegevens zijn vervolgens geanalyseerd met behulp van SPSS². Aan de hand van beschrijvende analyses is een beeld geschetst van de wijze waarop de overdracht van kindgegevens tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool geregeld is en met behulp

² SPSS is computer software. Het kan gebruikt worden voor kwantitatieve analyse van sample data zoals de berekening van frequentie, gemiddelde, significantie, correlatie etc.

van logistische regressieanalyses is vervolgens bekeken welke factoren van invloed zijn op deze overdracht. Bij deze logistische regressieanalyses is er voor gekozen de onafhankelijke variabelen in groepjes met hetzelfde thema stapsgewijs toe te voegen aan de analyse. Dit leidt er uiteindelijk toe dat iedere regressieanalyse uit zes modellen bestaat. De gebruikte variabelen voor de verklarende analyses staan weergegeven in bijlage IV. Op basis van deze nieuw verkregen kennis kunnen de beschrijvende-, verklarende- en beleidsvraag worden beantwoord.

5.2 Gegevensverzameling en onderzoekspopulatie

De gegevens voor dit onderzoek zijn verzameld met behulp van een gesloten online vragenlijst. Deze vragenlijst is opgesteld en online gezet met behulp van het computerprogramma LimeSurvey. Er zijn een aantal voordelen verbonden aan het gebruik van een online vragenlijst. Allereerst biedt een online vragenlijst de mogelijkheid een grote groep (mogelijke) respondenten te bereiken. Daarnaast kan een online onderzoek snel worden opgezet en uitgevoerd. Dit komt onder andere doordat de data automatisch verzameld wordt, men geen tijd kwijt is met het verzenden van papieren vragenlijsten, het onderzoek 7 dagen per week, 24 uur per dag ingevuld kan worden en men direct respons ontvangt (Nauta, 2003). De tijdsduur om een online vragenlijst in te vullen is daarbij tweederde korter dan bij gebruik van een papieren of telefonische vragenlijst. Eveneens worden onnodige overtyp fouten voorkomen doordat de respondent zijn antwoorden gelijk invoert in het systeem en kunnen de onderzoeksgegevens direct geanalyseerd worden. Tot slot is het opzetten van een online vragenlijst goedkoop, er zijn immers geen kosten voor het verzenden en ontvangen van vragenlijsten (Hogg, 2002). Naast voordelen zijn er echter ook enkele nadelen verbonden aan het gebruik van een online vragenlijst. In eerste plaats is er geen controle over wie de vragenlijst invult, omdat deze op internet staat. Daarnaast kan het zijn dat de resultaten niet geheel representatief zijn omdat niet iedereen een internetverbinding heeft of, zoals in dit geval, niet iedereen zich aangemeld heeft voor de digitale nieuwsbrief.

De online vragenlijst is gekoppeld aan de digitale nieuwsbrief over de tussenschoolse opvang van het IOS. Deze nieuwsbrief wordt verzonden aan mensen in heel Nederland, waaronder medewerkers van het basisonderwijs, medewerkers van de tussenschoolse opvang, docenten van het IOS, pers en andere geïnteresseerden. De nieuwsbrief heeft 3015 leden. Aan al deze leden is een nieuwsbrief met uitleg over het onderzoek, de doelgroep en een link naar de online vragenlijst gestuurd. Na twee weken is een herinnering voor het invullen van de vragenlijst gestuurd. In totaal heeft de vragenlijst 21 dagen online gestaan.

De doelgroep van dit onderzoek zijn medewerkers van de tussenschoolse opvang (overblijfkrachten/overblijfcoördinatoren) en medewerkers van de basisschool (leerkrachten/schooldirecteuren). Door zowel medewerkers van de basisschool als van de tussenschoolse opvang te enquêteren wordt een zo volledig mogelijk beeld geschetst van de wijze waarop de overdracht van informatie tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang plaatsvindt en welke factoren op deze overdracht van invloed zijn.

5.3 Meetinstrument

5.3.1. Gesloten vragenlijst

Het gebruikte meetinstrument voor dit onderzoek is een gestructureerde gesloten vragenlijst (zie bijlage I). Er is gekozen voor het gebruik van een vragenlijst met gesloten vragen omdat op deze wijze exacte antwoorden worden verkregen, waarmee op adequate wijze statistische bewerkingen kunnen worden uitgevoerd (Baarda e.a., 2000).

De vragenlijst omvat 29 vragen en bestaat uit drie delen. In deel A wordt de respondent om enkele persoonlijke achtergrondgegevens gevraagd, zoals namens welke werkvorm de vragenlijst wordt ingevuld, sekse, leeftijd en opleidingsniveau. Eveneens wordt de respondent in dit deel van de vragenlijst gevraagd om enkele achtergrondkenmerken van de basisschool en tussenschoolse opvang te geven, zoals de grootte van de school, het aantal kinderen dat dagelijks overblijft, het type basisschool en op welke locatie het tussen de middag opvangen van de kinderen plaats vindt. In deel B komen enkele vragen aan de orde over de wijze waarop de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschools opvang is geregeld en in hoeverre de respondenten problemen bij de overdracht ervaren. Tot slot staan in deel C van de vragenlijst enkele factoren centraal die mogelijk van invloed zijn op de overdracht van informatie tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang. De respondent wordt onder andere gevraagd naar factoren als vertrouwen, cultuurverschillen en gedeelde pedagogische visie.

5.3.2 Operationalisatie variabelen

In dit paragraaf worden de verschillende vragen uit de vragenlijst geoperationaliseerd naar variabelen. De variabelen zijn op te delen in drie groepen die achtereenvolgens behandeld worden; controlevariabelen, afhankelijke variabelen en onafhankelijke variabelen. De codering van de variabelen in SPSS wordt voor de duidelijkheid steeds achter de omschrijving van de variabelen weergegeven.

Controlevariabelen

Voor het onderzoek is een aantal controlevariabelen relevant. Deze staan in het eerste deel (A) van de vragenlijst centraal en omvatten enkele achtergrondkenmerken van de respondent en de school. Deze controlevariabelen worden opgenomen in de analyse omdat zij (indirect) van invloed kunnen zijn op het gegeven of de overdracht van kindgegevens tussen een school en tussenschoolse opvang op juiste wijze verloopt. Op deze wijze kunnen deze variabelen (of achtergrondkenmerken) een eventueel effect van de onafhankelijke variabelen op de afhankelijke variabele vertekenen.

De controlevariabelen in dit onderzoek zijn *sekse*: vrouw (1) of man (2), *opleidingsniveau*: lager onderwijs (1), LBO, land en tuinbouwschool, LEAO, LHNO, huishoudschool (2), MAVO/VMBO (3), MBO, MEAO (4), HAVO/VWO (5), HBO (6), WO (7) , *geboortjaar* (variabel) en *'namens wie vult u deze vragenlijst in'*: namens de school (directeur/leerkracht) (1) of namens de tussenschoolse opvang (coördinator/overblijfskracht) (0).

Afhankelijke variabele

De afhankelijke variabele in dit onderzoek is de overdracht van informatie over kinderen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang. Deze afhankelijke variabele is de variabele die volgens de opgestelde hypothesen (zie 4.4) moet veranderen door manipulatie van de onafhankelijke variabelen (Grey, 2006). De kwaliteit van de informatieoverdracht over kinderen wordt in de vragenlijst gemeten aan de hand de vragen *'vindt er overdracht van gegevens over kinderen plaats tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang?'*: ja (1) of nee (0), *'bent u tevreden met de manier waarop informatie over kinderen wordt overgedragen tussen de school en tussenschoolse opvang?'*: ja (1) of nee (0), *'in hoeverre ervaart u problemen bij het overdragen van informatie over kinderen naar de tussenschoolse opvang of basisschool?'*: niet (1), weinig (2), enigszins (3) of veel (4) en *'vindt u dat de kwaliteit van de informatieoverdracht tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang verbeterd moet worden?'*: ja (1) of nee (0).

Omdat uit betrouwbaarheidsanalyses (zie bijlage II) blijkt dat de verschillende vragen niet genoeg op elkaar lijken om samen te nemen en een schaal van te maken ($\alpha < 0,7$) is besloten de drie variabelen *'vindt er overdracht plaats'*, *'tevredenheid met de overdracht'* en *'kwaliteit van de overdracht'* afzonderlijk als afhankelijke variabelen te gebruiken in de data analyse. Deze vragen worden beantwoordt met *'ja'* of *'nee'* en zijn hiermee dichotoom. Voor de analyse wordt daarom gebruik gemaakt van logistische regressie om een verband tussen de afhankelijke en onafhankelijke variabelen aan te tonen. Met behulp van logistische regressie kan men berekenen hoe groot de kans is op een van de twee categorieën van een dichotome variabele, op basis van de onafhankelijke variabelen (de Vocht, 2006). Dit leidt uiteindelijk tot drie tabellen (tabel 6.1, 6.2 en 6.3), waar de verbanden tussen iedere

afhankelijke variabele en de onafhankelijke variabelen worden blootgelegd. De resultaten worden uiteengezet in hoofdstuk 6 (p. 37).

De vierde afhankelijke variabele 'ervaren problemen met overdracht' wijkt in eerste instantie door de antwoordcategorieën ('niet', 'weinig', 'enigszins', 'veel') te veel af van de andere drie variabelen om mee te nemen in de betrouwbaarheidsanalyses voor het maken van een schaal. Daarnaast blijkt uit de gegeven respons op deze vraag dat de vraagstelling niet geheel helder was. Hierdoor is besloten deze afhankelijke variabele niet in de verklarende analyses mee te nemen.

Onafhankelijke variabelen

In de vragenlijst staan meerdere onafhankelijke variabelen centraal, die mogelijk van invloed zijn op de afhankelijke variabelen ('vindt er overdracht plaats', 'tevredenheid met de overdracht' en 'kwaliteit van de overdracht'). De verschillende onafhankelijke variabelen worden hier onder geoperationaliseerd.

Vertrouwen en houding van betrokkenen

De mate waarin medewerkers van de tussenschoolse opvang en de basisschool elkaar onderling vertrouwen kan van invloed zijn op de overdracht van informatie over kinderen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang. De variabele 'vertrouwen' wordt in de vragenlijst gemeten aan de hand van de vraag '*in hoeverre heeft u vertrouwen in de medewerkers van de werkvorm waar u samen mee moet werken?*': niet (1), weinig (2), enigszins (3) of veel (4). Daarnaast kan de houding die de leerkrachten tegenover de tso-medewerkers hebben van belang zijn en is het belangrijk dat alle betrokkenen weten wat zij moeten doen wanneer zij een probleem bij een kind signaleren. De variabele 'houding van leerkracht' wordt gemeten door de vraag '*in hoeverre heeft u het gevoel dat u in uw functie als tso-medewerker serieus genomen wordt door de leerkrachten?*': niet (1), weinig (2), enigszins (3) of veel (4). Om bovenstaande twee variabelen te kunnen gebruiken als onafhankelijke variabelen in de logistische regressie zijn zij gedummificeerd. De variabele 'het signaleren van een probleem bij een kind' wordt aan de hand van de vraag '*weet u wat u moet doen als u een probleem bij een kind signaleert?*': ja (1) of nee (0) gemeten.

Kenmerken tussenschoolse opvang en tso-medewerkers

Bepaalde kenmerken van de tussenschoolse opvang en de medewerkers die bij de opvang werken kunnen van invloed zijn op het gegeven of de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang optimaal verloopt. Een eerste kenmerk, mogelijk van invloed op de overdracht van kindgegevens, is het feit of de tussenschoolse opvang door de school zelf geregeld wordt of dat deze wordt uitbesteed aan een professionele

organisatie voor kinderopvang. Deze variabele wordt gemeten door de vraag *'door wie wordt de tussenschoolse opvang geregeld?'*: door de school zelf (bijvoorbeeld in een stichting of vereniging van ouders) (1) of door een professionele organisatie voor kinderopvang (0). Een tweede en derde kenmerk, mogelijk van invloed op de gegevensoverdracht, zijn het aantal kinderen dat gemiddeld iedere dag gebruik maakt van de tussenschoolse opvang en de leerling-tso leid(st)er verhouding. Deze variabelen worden geoperationaliseerd door de vragen *'gemiddeld aantal leerlingen dat iedere dag overblijft'*: tot 50 leerlingen (1) t/m meer dan 300 leerlingen (13) en *'wat is de leerling - tso leid(st)er verhouding op uw school?'*: meer dan 1 leid(st)er op 15 leerlingen (1), gemiddeld 1 leid(st)er op 15 leerlingen (2) of minder dan 1 leid(st)er op 15 leerlingen (3). Deze laatste variabele is gedummificeerd zodat deze in de analyses als onafhankelijke variabele gebruikt kan worden.

Kenmerken van medewerkers van de tussenschoolse opvang die van belang kunnen zijn voor het adequaat overdragen van kindgegevens zijn het gegeven of zij een opleiding tot tussenschoolse opvang leid(st)er hebben gevolgd en of zij op vrijwillige basis tso-medewerker zijn. Deze twee variabelen worden gemeten door de vragen *'heeft u een opleiding tot leid(st)er TSO gevolgd?'*: ja (1) of nee (0) en *'bent u op vrijwillige basis tso-medewerker?'*: ja (1) of nee (0).

Taal, cultuur en een gedeelde pedagogische visie

Verschillen in taal, cultuur en pedagogische visie kunnen een adequate overdracht van informatie over kinderen mogelijk hinderen. Deze drie variabelen komen in de vragenlijst naar voren met behulp van de vragen *'in hoeverre spreken de leerkrachten en tso-medewerkers op uw school goed Nederlands?'*: niet (1), weinig (2), enigszins (3) of veel (4), *'in hoeverre bestaan er op uw school cultuurverschillen tussen medewerkers van de tso en leerkrachten?'*: niet (1), weinig (2), enigszins (3) of veel (4) en *'in hoeverre delen uw basisschool en tussenschoolse opvang een gezamenlijke pedagogische visie?'*: niet (1), weinig (2), enigszins (3) of veel (4). Om de variabelen als onafhankelijke variabelen in de logistische regressie te kunnen gebruiken zijn van taal, cultuur en pedagogische visie dummies gemaakt.

Overlegtijd en -wijze

De kwaliteit van de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang is afhankelijk van de tijd die voor de overdracht is vrijgemaakt en de manier waarop de overdracht geregeld is. De indicator overlegtijd wordt in de vragenlijst geoperationaliseerd door de vragen *'in hoeverre is er officiële tijd ingepland voor overleg over de kinderen tussen de tso en de school?'*: niet (1), weinig (2), enigszins (3) of veel (4) en *'hoe vaak vindt er overleg over de kinderen plaats tussen de school en de tussenschoolse opvang?'*: dagelijks (1),

wekelijks (2), maandelijks (3) of jaarlijks (4). De eerste vraag is als variabele gedummificeerd om te kunnen gebruiken in de logistische regressie.

De variabele overlegwijze wordt in de vragenlijst gemeten door de vragen *'op welke wijze vindt de overdracht van informatie over de kinderen in de praktijk op uw school plaats'*: mondeling (1), schriftelijk (via een overdrachtsformulier/kaart/schrift) (2), in een gezamenlijk, gepland overleg tussen de school en tussenschoolse opvang (3), zowel mondeling als schriftelijk (4), zowel mondeling, schriftelijk als in gepland overleg (5), anders (6), en *'welk type kindgegevens wordt overdragen tussen de school en de tussenschoolse opvang?'*: er worden geen gegevens over de kinderen overgedragen (1), dagelijkse zaken (2), gevoelige informatie (3) of zowel dagelijkse zaken als gevoelige informatie (4). Ook van de variabele overlegwijze zijn dummies gemaakt om deze te kunnen gebruiken in de regressieanalyses.

Overdrachtsprotocollen en regels

Het overdragen van informatie is gebonden aan een aantal regels, zoals de voorwaarden vastgelegd in de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WPB). Informatie over kinderen kan door het bestaan van deze wet niet zomaar worden verspreid zonder toestemming van de ouders. Het bestaan van overdrachtsprotocollen of duidelijk opgestelde regels vergemakkelijkt hierdoor mogelijk de gegevensoverdracht tussen de basisschool en tussenschoolse opvang. De variabele *'overdrachtsprotocol'* wordt in de vragenlijst gemeten door de vraag *'wordt er op uw school/tso gebruik gemaakt van een officieel overdrachtsprotocol voor de overdracht van informatie tussen de tso en de school?'*: ja (1) of nee (0). De vraag *'wordt ouders bij het inschrijven op de tussenschoolse opvang officieel toestemming gevraagd voor het overdragen van kindgegevens?'*: ja (1) of nee (0) meet de variabele *'regels'*.

Kenmerken van de school

Naast kenmerken van de tussenschoolse opvang kunnen ook kenmerken van de basisschool van invloed zijn op de manier waarop de gegevensoverdracht over kinderen plaats vindt. De kenmerken van de school die in dit onderzoek centraal staan zijn de regio waar de school zich bevindt, het type school, de locatie van de overblijf en de grootte van de school. Deze variabelen worden in de vragenlijst gemeten door de vragen *'schoolregio'*: prov. Groningen (1), prov. Friesland (2), prov. Overijssel (4), prov. Gelderland (5), prov. Utrecht (6), prov. Flevoland (7), prov. Noord-Holland (8), prov. Zuid-Holland (9), prov. Zeeland (10), prov. Noord-Brabant (11), prov. Limburg (12), *'type school'*: openbaar (1), rooms-katholiek (2), protestants-christelijk (3), islamitisch (4), algemeen-bijzonder (5), *'waar vindt het opvangen van de kinderen tussen de middag plaats?'*: op de school zelf (1) of op een andere locatie (0) en *'schoolgrootte'*: tot 50 leerlingen (1) t/m meer dan 600 leerlingen (13). Om de variabele schoolgrootte als onafhankelijke variabele te kunnen gebruiken in de analyses is deze

gehercodeerd naar de antwoordcategorieën 'klein' (0), 'gemiddeld' (1) en 'groot' (2), vervolgens zijn van deze antwoordcategorieën dummies gemaakt.

5.4 Kenmerken dataset

Van de 3015 nieuwsbrief leden aan wie een uitnodiging tot invullen van de online vragenlijst is gestuurd hebben uiteindelijk 464 personen de vragenlijst ingevuld. Dit is een respons van 15%. Hierbij moet echter vermeld worden dat een (onbekend) deel van de 3015 nieuwsbriefleden niet tot de doelgroep (medewerkers van de basisschool en medewerkers van de tussenschoolse opvang) behoort en vooraf dus al bekend was dat er een aanzienlijke kans bestond dat een groot deel van de nieuwsbrief leden geen respons zou geven. Van de 464 respondenten hebben 350 personen de vragenlijst in zijn geheel ingevuld. Enkel deze 350 respondenten worden in de analyses meegenomen, in verband met de mindere bruikbaarheid en betrouwbaarheid van de gegevens van respondenten die slechts enkele vragen hebben ingevuld.

Van het uiteindelijk aantal respondenten is 88% vrouw en 12% man, heeft 20% de vragenlijst ingevuld namens de school (directeur/leerkracht) en heeft 80% de vragenlijst ingevuld namens de tussenschoolse opvang (coördinator/overblijfkraacht). De respondenten zijn afkomstig uit alle provincies in Nederland en werken op zowel openbare, rooms-katholieke, protestants-christelijke als algemeen-bijzondere basisscholen. Geen van de respondenten werkt op een islamitische basisschool. De gemiddelde leeftijd van de respondenten uit de uiteindelijke dataset is 46 jaar en het gemiddelde opleidingsniveau is MBO, MEAO/HAVO,VWO (zie bijlage II).

6 Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk zal een overzicht gegeven worden van de resultaten van het onderzoek. Allereerst wordt de beschrijvende statistiek behandeld (6.1), hierbij wordt de eerste onderzoeksvraag beantwoord. Vervolgens worden de hypothesen getoetst met behulp van logistische regressieanalyses (6.2) en wordt de tweede onderzoeksvraag beantwoord.

6.1 Beschrijvende statistiek

6.1.1 Afhankelijke variabele

Het grootste gedeelte van de respondenten (72,9%) geeft aan dat er gegevens over kinderen worden overgedragen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang, 27,1% van de respondenten geeft aan dat er geen overdracht van gegevens tussen beide werkvormen plaats vindt. Van de respondenten is 42,3% ontevreden over de wijze waarop de gegevensoverdracht plaats vindt, 57,7% is hier wel tevreden mee. Er is een verschil waar te nemen tussen de tevredenheid van leerkrachten en de tevredenheid van medewerkers van de tussenschoolse opvang. Van de tso-medewerkers is 48,9% ontevreden over de wijze waarop de overdracht van kindgegevens plaats vindt, terwijl hier van de leerkrachten slechts 15,7% ontevreden mee is. Er worden door de respondenten in totaal niet veel problemen ervaren bij het overdragen van kindgegevens naar de basisschool of de tussenschoolse opvang; 29,1% geeft aan geen problemen te ervaren, 36,3% geeft aan weinig problemen te ervaren, 25,4% geeft aan enigszins problemen te ervaren en 9,1% geeft aan veel problemen te ervaren. Hierbij valt op dat de leerkrachten wederom vaker 'geen' problemen ervaren (48,6%) en minder vaak 'veel' problemen ervaren (4,3%) dan medewerkers van de tussenschoolse opvang (respectievelijk 24,3% en 10,4%). Eveneens menen leerkrachten in vergelijking met tso-medewerkers vaker dat de kwaliteit van de overdracht niet verbeterd hoeft te worden. Slechts 37,1% van de leerkrachten is voor verbetering van de overdrachtskwaliteit, tegenover 71,4% van de tso-medewerkers. In totaal vindt 64,6% van de respondenten dat de kwaliteit van de informatieoverdracht tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang verbeterd moet worden en acht 35,4% van de respondenten een verbetering niet nodig.

6.1.2 Onafhankelijke variabelen

Vertrouwen en houding van betrokkenen

De mate waarin medewerkers van de basisschool en de tussenschoolse opvang vertrouwen in elkaar hebben varieert. Op de vraag in hoeverre de respondent vertrouwen heeft in de

medewerkers van de werkvorm waar deze informatie naar moet overdragen antwoordt 0,9% geen vertrouwen te hebben, 6,6% weinig vertrouwen te hebben, 29,1% enigszins vertrouwen te hebben en 63,4% veel vertrouwen te hebben. De medewerkers van de tussenschoolse opvang voelen zich in hun functie over het algemeen redelijk serieus genomen door de leerkrachten; 38,9% heeft veel het gevoel dat hij/zij serieus genomen wordt, 29,7% heeft enigszins het gevoel dat hij/zij serieus genomen wordt, 11,7% heeft weinig het gevoel dat hij/zij serieus genomen wordt en slechts 3,1% heeft niet het gevoel serieus genomen te worden in zijn/haar functie als tso-medewerker. Bij alle respondenten (94%) weten wat zij moeten doen wanneer ze een probleem bij een kind signaleren.

Kenmerken tussenschoolse opvang en tso-medewerkers

Van de respondenten die de vragenlijst namens de tussenschoolse opvang hebben ingevuld heeft 63% een opleiding tot tso-leid(st)er gevolgd en is 59,2% op vrijwillige basis overblijfkraacht. In 63,1% van de gevallen wordt de tussenschoolse opvang door de school zelf geregeld, in 36,9% van de gevallen wordt de tussenschoolse opvang uitbesteed aan een professionele organisatie voor kinderopvang. De leerling - tso leid(st)er verhouding is in 58% van de gevallen 'gemiddeld 1 leid(st)er op 15 leerlingen', in 28,3% van de gevallen 'meer dan 1 leid(st)er op 15 leerlingen' en in 13,7% van de gevallen 'minder dan 1 leid(st)er op 15 leerlingen'. Het aantal kinderen dat op school tussen de middag overblijft varieert van maximaal 25 leerlingen tot meer dan 300 leerlingen; het meeste aantal respondenten werkt op een school waar gemiddeld 50-75 leerlingen per dag overblijven (18,9%), het minste aantal respondenten werkt op een school waar gemiddeld 250-275 leerlingen per dag overblijven (0,9%).

Taal, cultuur en een gedeelde pedagogische visie

34,6% van de respondenten geeft aan dat er op hun school geen cultuurverschillen bestaan tussen medewerkers van de tussenschoolse opvang en leerkrachten, 30,9% is van mening dat er weinig cultuurverschillen bestaan, 26,6% geeft aan dat er enigszins cultuurverschillen bestaan en 8% stelt dat er veel cultuurverschillen bestaan. De respondenten geven daarnaast aan dat praktisch alle medewerkers van de tussenschoolse opvang en basisschool goed Nederlands spreken. Op de vraag 'in hoeverre spreken de leerkrachten en tso-medewerkers op uw school goed Nederlands?' antwoordt 93,1% veel, 6% enigszins, 0,9% weinig en 0% niet. De basisschool en tussenschoolse opvang delen enigszins (32,6%) tot vaak (50,3%) een gezamenlijke pedagogische visie (11,1% weinig, 6% niet).

Overlegtijd en -wijze

Van de respondenten geeft 18% aan dat overleg over kinderen tussen de basisschool en tussenschoolse opvang op dagelijkse basis plaats vindt, geeft 15,4% aan dat dit overleg wekelijks plaats vindt, geeft 38% aan dat dit overleg maandelijks plaats vindt en geeft 28,6% aan dat overleg tussen beide werkvormen slechts op jaarlijkse basis plaats vindt. Het type kindgegevens dat overgedragen wordt varieert; in 20,9 % van de gevallen worden er geen gegevens overgedragen, in 31,4% van de gevallen worden er alleen mededelingen over 'dagelijkse zaken' (zoals medicijngebruik) overgedragen, in 8,3% van de gevallen vindt er enkel overdracht van 'gevoelige informatie' (zoals informatie met betrekking tot de thuissituatie van een kind) plaats en in 39,4% van de gevallen worden zowel dagelijkse zaken als gevoelige informatie overgedragen. De gegevensoverdracht vindt meestal mondeling plaats (64,3%), maar gebeurt ook schriftelijk (5,4%) of in gezamenlijk gepland overleg (9,4%). Daarnaast geeft 10% van de respondenten aan dat informatie zowel mondeling als schriftelijk wordt overgedragen en geeft 10,9% aan dat informatie zowel mondeling, schriftelijk als in gepland overleg wordt overgedragen. Verder wordt bij de optie 'overig' aangegeven dat informatie vaak alleen wordt overgedragen wanneer hier door de tussenschoolse opvang nadrukkelijk om gevraagd wordt, bij toevallige ontmoeting tussen leerkracht en tso-medewerker, per e-mail of simpelweg 'sporadisch' of 'niet'. Tijd voor overleg over kinderen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang wordt lang niet altijd officieel ingepland; 5,1% van de respondenten geeft aan dat er veel officiële tijd wordt ingepland voor overleg, 21,1% geeft aan dat er enigszins officiële tijd wordt ingepland voor overleg, 17,1% geeft aan dat er weinig officiële tijd voor overleg wordt ingepland en 56,6% van de respondenten geeft aan dat er geen officiële tijd wordt ingepland voor overleg over kinderen.

Overdrachtsprotocollen en regels

Er wordt over het algemeen geen gebruik gemaakt van een officieel overdrachtsprotocol voor het overdragen van informatie over kinderen tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool; 90,9% van de respondenten geeft aan dat er op zijn/haar school geen gebruik wordt gemaakt van een protocol, slechts 9,1% zegt wel gebruik te maken van een overdrachtsprotocol. Eveneens wordt ouders over het algemeen geen officiële toestemming gevraagd voor het overdragen van kindgegevens; slechts in 26,3% van de gevallen wordt ouders om toestemming gevraagd.

Kenmerken van de school

Het opvangen van de kinderen tussen de middag vindt meestal op de basisschool zelf plaats (94,9%) en niet op een andere locatie (5,1%). De grootte van de school waar de respondenten

werken varieert van maximaal 50 leerlingen tot meer dan 600 leerlingen; het meeste aantal respondenten werkt op een school met 200-250 leerlingen (17,1%), het minste aantal respondenten werkt op een school met tot 50 leerlingen (0,9%) of een school met 550-600 leerlingen (0,9%).

6.1.3 Beantwoording onderzoeksvraag 1

Naar aanleiding van de beschrijvende analyses kan antwoord gegeven worden op de eerste onderzoeksvraag: *op welke wijze vindt de overdracht van informatie tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang plaats?*

De overdracht van informatie over kinderen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang vindt in tweederde van de gevallen mondeling plaats. Daarnaast draagt men kindgegevens in enkele gevallen schriftelijk of via gepland overleg over, of gebruikt men een combinatie van bovenstaande overdrachtsmanieren. Daarbij wordt aangegeven dat gegevens vaak alleen worden overgedragen naar de tussenschoolse opvang wanneer hier door een medewerker van de tso nadrukkelijk om gevraagd wordt, bij toevallige ontmoeting tussen de leerkracht en tso-medewerker in de wandelgangen of per e-mail. Een officieel overdrachtsprotocol voor de overdracht van kindgegevens is in de meeste gevallen afwezig, evenals officiële tijd ingepland voor overleg over kinderen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang. Wanneer er overleg tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang plaatsvindt is dit in iets meer dan eenderde van de gevallen op maandelijkse basis en in iets meer dan eenvierde van de gevallen slechts op jaarlijkse basis. Minder vaak vindt dit overleg dagelijks of wekelijks plaats.

Het type kindgegevens dat wordt overgedragen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang varieert; er wordt zelfs lang niet altijd informatie tussen beide werkvormen overgedragen. Echter, wanneer er overdracht plaatsvindt gaat dit in eenderde van de gevallen om mededelingen over dagelijkse zaken, zoals informatie over zaken die het kind gedurende de dag zijn overkomen of informatie over medicijngebruik. Slechts in een klein aantal van de gevallen wordt er enkel gevoelige informatie, zoals informatie met betrekking tot de thuissituatie van een kind of het oppikken van zorgelijke signalen, overgedragen. Wanneer dit soort informatie wordt overgedragen is dit meestal in combinatie met mededelingen over dagelijkse zaken. Slechts in eenvierde van de gevallen wordt ouders om toestemming gevraagd voor het overdragen van gegevens over hun kinderen.

6.2 Verklarende statistiek

Met behulp van logistische regressieanalyses is een aantal verbanden aangetoond tussen de afhankelijke variabelen en de onafhankelijke variabelen (zie bijlage IV voor de gebruikte variabelen). De resultaten van deze analyses zijn weergegeven in tabel 6.1, 6.2 en 6.3. Hieronder worden de resultaten per afhankelijke variabele besproken en wordt op basis van deze informatie bepaald welke hypothesen bevestigd dan wel weerlegd kunnen worden.

6.2.1 Afhankelijke variabele : vindt er overdracht van informatie plaats?

Model 1

Tabel 6.1 is op te delen in zes modellen. Aan ieder model zijn stapsgewijs, in groepjes op thema, nieuwe onafhankelijke variabelen toegevoegd. Model 1 bestaat uit de controlevariabelen vrouw, leeftijd en opleidingsniveau. Hier valt te zien dat de variabele opleidingsniveau significant is ($<0,05$) met een positieve coëfficiënt van $B=0,194$. Dit betekent dat wanneer het opleidingsniveau van de respondent toeneemt de kans dat er informatie wordt overgedragen ook toeneemt. De waarde van de Wald Statistic van opleidingsniveau is $Wald=4,019$, dit is van de variabelen in dit model de hoogste waarde. Deze waarde is een indicator voor het relatieve belang van elke onafhankelijke variabele voor de voorspelling van de kans op de afhankelijke variabele (de Vocht, 2006). In dit geval is de variabele opleidingsniveau dus het belangrijkste. De Nagelkerke R Square geeft de kwaliteit van het model aan, de waarde $R^2=0,045$ geeft aan dat er geen grote samenhang bestaat tussen vrouw, leeftijd en opleidingsniveau met de afhankelijke variabele.

Model 2

Aan model 2 zijn de variabelen 'vertrouwen' en 'houding van de leerkracht (serieus)' toegevoegd. Te zien valt dat het effect van opleidingsniveau positief significant blijft. Ook de controlevariabele vrouw is significant, met een negatieve coëfficiënt ($B=-1,180$). Wanneer de respondent vrouw is neemt de kans dat er geen informatie wordt overgedragen dus toe. Van de onafhankelijke variabele 'serieus', welke gedummificeerd is, is de coëfficiënt van 'serieus_veel' en 'serieus_enigszins' positief significant (respectievelijk $B=1,209$ en $B=0,733$). Dit houdt in dat wanneer een tso-medewerker zich door de leerkrachten enigszins of veel serieus genomen voelt in zijn/haar functie (tegenover dat hij/zij zich niet serieus genomen voelt) de kans dat er overdracht van informatie plaatsvindt toeneemt. Hypothese 1b: 'naarmate tso-medewerkers zich in hun functie serieuzer genomen voelen door leerkrachten zijn er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens' is hiermee bevestigd. De Wald Statistics van serieus_veel heeft de hoogste waarde ($Wald=7,308$) en is binnen dit

model het belangrijkst. De R Square van het model is $R^2=0,183$. Ook tussen de variabelen in dit model bestaat niet zo'n grote samenhang.

Model 3

Aan model 3 zijn de variabelen 'cultuurverschil', 'taal' en 'pedagogische visie' (allen gedummificeerd) toegevoegd. Het effect van de variabelen opleidingsniveau ($B=0,220$) en serieus_veel ($B=1,011$) blijven ook in dit model positief significant. Daarbij is er een effect waar te nemen van pedagvisie_veel ($B=1,286$). Wanneer de tso en de basisschool veel een gezamenlijke pedagogische visie hebben (tegenover geen gezamenlijke pedagogische visie) neemt de kans dat er overdracht van informatie plaatsvindt toe. Hypothese 3c: *'naarmate de tso en de school meer een gezamenlijke pedagogische visie delen vinden er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats'* kan hiermee bevestigd worden. De R Square van dit model heeft een waarde van $R^2=0,248$. Er bestaat enige samenhang tussen de onafhankelijke variabelen in dit model en de afhankelijke variabele. De Wald Statistics van pedagvisie_veel is in dit model het hoogst ($Wald=6,020$) en is hiermee de belangrijkste variabele.

Model 4

Model 4 bevat de nieuwe variabelen 'overlegtijd' en 'overlegwijze' (beide gedummificeerd). De controlevariabele 'vrouw' is in dit model evenals in model 1 en 2 significant ($B=-1,449$). Ook de variabelen 'serieus' en 'pedagogische visie' tonen wederom een positief, significant effect. Opvallend is dat de variabele 'cultuurverschil' hier ook significant is. De dummies 'cultuurverschil_veel' en 'cultuurverschil_weinig' hebben een coëfficiënt van respectievelijk $B=1,308$ en $B=0,680$. Dit betekent dat wanneer er veel en weinig cultuurverschillen bestaan tussen medewerkers van de tso en leerkrachten (tegenover dat er geen cultuurverschillen bestaan) de kans dat er informatie wordt overgedragen toeneemt. Deze gegevens weerleggen hypothese 3a: *'naarmate er meer cultuurverschillen bestaan tussen leerkrachten en tso-medewerkers bestaan er ook meer problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens'*.

Er is eveneens een effect waar te nemen van de nieuwe variabele 'overlegwijze'. De dummies 'wijze_overleg' ($B=2,778$) en 'wijze_twee' ($B=3,249$) zijn significant. Wanneer er gezamenlijk gepland overleg tussen de tso en de basisschool plaatsvindt en informatie zowel mondeling als schriftelijk wordt overgedragen (tegenover dat informatie alleen mondeling wordt overgedragen) neemt de kans dat er overdracht plaatsvindt toe. Hypothese 4b: *'wanneer de overdracht van kindgegevens zowel mondeling als schriftelijk plaats vindt, bestaan er minder problemen met betrekking tot de overdracht dan wanneer de overdracht van kindgegevens enkel mondeling plaatsvindt'* is hiermee bevestigd. De R Square van $R^2=0,434$ geeft aan dat er in dit model een redelijk verband bestaat tussen de afhankelijke variabele en de

onafhankelijke variabelen. De Wald Statistics van 'wijze_twee' is het hoogst (Wald=9,030), deze variabele is het belangrijkste binnen dit model.

Model 5

Aan model 5 worden de variabelen 'toestemming' en 'protocol' toegevoegd. De effecten uit model 4 blijven ook hier bestaan (zie tabel 6.1). De nieuw toegevoegde variabelen blijken geen significant effect te hebben. Variabele 'wijze_twee' heeft ook hier de hoogste Wald Statistics (Wald=8,200) en is hiermee nog steeds de belangrijkste variabele. De R Square van dit model heeft een waarde van $R^2=0,442$. Er bestaat ook hier redelijke samenhang tussen de afhankelijke variabele en de onafhankelijke variabelen.

Model 6

Hetzelfde geldt voor model 6. Aan dit model zijn de variabelen 'door wie wordt de tso geregeld', 'opvanglocatie' en 'leerling-tso leid(st)er verhouding' toegevoegd (alledrie gedummificeerd). Ook deze variabelen blijken geen significant effect op de afhankelijke variabele te hebben. De Wald Statistics van 'wijze_twee' is ook hier weer het hoogst (Wald=8,023) en is dus wederom de belangrijkste variabele binnen dit model. Ook in model 6 bestaat er redelijke samenhang tussen de variabelen ($R^2=0,459$).

Tabel 6.1 Logistische Regressieanalyse met afhankelijke variabele *vindt er overdracht van informatie plaats?*

Variabelen	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Model 5		Model 6	
	B	Wald	B	Wald	B	Wald	B	Wald	B	Wald	B	Wald
Constant	.385	.117	-.354	.060	-20.075	.000	-20.847	.000	-20.754	.000	-20.590	.000
Vrouw	-.721	1.762	-1.180*	3.907	-.994	2.665	-1.449*	4.344	-1.539*	4.793	-1.574*	4.820
Leeftijd	.008	.297	.002	.013	-.002	.020	.005	.065	.004	.039	-.002	.013
Opleidingsniveau	.194*	4.019	.215*	5.185	.220*	3.352	.132	.992	.132	.939	.078	.305
Vertrouwen_niet (ref.)												
Vertrouwen_weinig			-.475	.341	-.576	.437	-.583	.383	-.669	.484	-.735	.552
Vertrouwen_enigszins			-.114	.022	-.330	.164	-.282	.103	-.253	.081	-.312	.116
Vertrouwen_veel			.929	1.429	.793	.950	.726	.680	.777	.750	.742	.660
Serius_niet (ref.)												
Serius_weinig			.736	2.228	.749	1.997	1.597*	6.832	1.627*	7.006	1.748*	7.455
Serius_enigszins			.733*	2.847	.720	2.540	1.114*	4.012	1.132*	4.120	1.119*	3.694
Serius_veel			1.209*	7.308	1.011*	4.758	1.299*	5.396	1.273*	5.146	1.291*	5.087
Cultuurverschil_niet (ref)												
Cultuurverschil_weinig					.502	2.130	.680*	3.224	.730*	3.590	.821*	4.323
Cultuurverschil_enigszins					.040	.012	.154	.152	.183	.212	.199	.240
Cultuurverschil_veel					.903	2.127	1.308*	3.573	1.327*	3.476	1.302*	3.210
Taal_niet (ref.)												
Taal_weinig					18.158	.000	19.258	.000	19.371	.000	20.159	.000
Taal_enigszins					20.124	.000	19.977	.000	20.013	.000	20.214	.000
Taal_veel					18.891	.000	19.317	.000	19.247	.000	19.647	.000
Pedagvisie_niet (ref.)												
Pedagvisie_weinig					.465	.657	.279	.199	.348	.306	.298	.207
Pedagvisie_enigszins					.759	2.272	.559	1.113	.556	1.098	.677	1.475
Pedagvisie_veel					1.286*	6.020	1.016*	3.448	1.052*	3.621	1.206*	4.226
Tijd_niet (ref.)												
Tijd_weinig							-.036	.008	-.073	.034	.023	.003
Tijd_enigszins							.589	1.472	.511	1.073	.581	1.356
Tijd_veel							18.826	.000	18.725	.000	18.889	.000
Wijze_mondeling (ref)												
Wijze_schriftelijk							.077	.018	.064	.012	.049	.007
Wijze_overleg							2.778*	6.586	2.831*	6.736	2.977*	6.976
Wijze_twee							3.249*	9.030	3.121*	8.200	3.112*	8.023
Wijze_alles							20.149	.000	19.926	.000	19.938	.000
Toestemming									-.094	.056	-.075	.034
Protocol									1.206	2.504	1.079	1.965
Tso_door_KOV (ref)												
Tso_door_school											-.365	1.198
Opv_op_school (ref)												
Opv_andere_locatie											1.461	2.425
School_klein (ref.)												
School_gemiddeld											.327	.912
School_groot											.016	.001
Verhouding_weinig (ref)												
Verhouding_gemiddeld											-.111	.054
Verhouding_veel											-.209	.167
R Square	.045		.183		.248		.434		.442		.459	
Sig. Model	.012		.000		.000		.000		.000		.000	

*=significant (>0.5)

Tabel 6.2 Logistische Regressieanalyse met afhankelijke variabele tevredenheid met informatieoverdracht.

Variabelen	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Model 5		Model 6	
	B	Wald	B	Wald	B	Wald	B	Wald	B	Wald	B	Wald
Constant	.737	.503	1.590	1.234	1.734	.641	1.361	.363	1.071	.226	1.344	.291
Vrouw	-1.579*	8.916	-1.587*	7.137	-1.556*	6.553	-1.745*	7.491	-1.736*	7.312	-1.666*	6.439
Leeftijd	.013	.886	-.007	.162	-.015	.809	-.020	1.134	-0.22	1.427	-.020	1.037
Opleidingsniveau	.089	1.029	.057	.296	.080	.484	.060	.233	.085	.469	.073	.306
Vertrouwen_niet (ref.)												
Vertrouwen_weinig			-1.000	1.376	-.964	1.127	-.986	1.131	-.997	1.144	-1.111	1.400
Vertrouwen_enigszins			.360	.227	.346	.199	.159	.039	.200	.062	.077	.009
Vertrouwen_veel			.967	1.654	.824	1.131	.506	.389	.523	.421	.412	.259
Serius_niet (ref.)												
Serius_weinig			-2.704*	18.069	-2.686*	16.319	-2.324*	10.725	-2.237*	9.928	-2.121*	8.679
Serius_enigszins			-.856*	4.069	-.894*	4.066	-.807	2.816	-.830	2.966	-.962*	3.716
Serius_veel			.282	.436	.052	.014	.146	.092	.134	.077	.141	.082
Cultuurverschil_niet (ref)												
Cultuurverschil_weinig					-.285	.730	-.267	.558	-.326	.801	-.313	.715
Cultuurverschil_enigszins					-.524	2.206	-.488	1.664	-.466	1.497	-.510	1.687
Cultuurverschil_veel					.176	.092	.002	.000	.017	.001	-.011	.000
Taal_niet (ref.)												
Taal_weinig					-.480	.058	.497	.054	.300	.019	.709	.090
Taal_enigszins					.950	.517	1.110	.677	1.169	.786	1.573	1.023
Taal_veel					-.465	.105	.223	.022	.296	.040	.898	.273
Pedagvisie_niet (ref.)												
Pedagvisie_weinig					.253	.150	-.239	.112	-.238	.107	-.209	.076
Pedagvisie_enigszins					.665	1.516	.320	.307	.434	.553	.522	.725
Pedagvisie_veel					1.296*	5.457	.856*	2.102	.939*	2.504	1.090*	3.061
Tijd_niet (ref.)												
Tijd_weinig							1.084*	7.341	1.083*	7.273	1.247*	8.841
Tijd_enigszins							1.155*	8.003	1.100*	7.150	1.245*	8.629
Tijd_veel							2.196*	3.982	1.997*	3.209	2.123*	3.586
Wijze_mondeling (ref)												
Wijze_schriftelijk							.041	.005	-.036	.003	-.180	.081
Wijze_overleg							.915	2.330	.837	1.985	.799	1.765
Wijze_twee							.969*	3.744	.989*	3.746	1.019*	3.843
Wijze_alles							.923	2.582	.868	2.188	1.091*	3.195
Toestemming									.612*	2.819	.633*	2.846
Protocol									-.022	.002	-.113	.041
Tso_door_KOV (ref)												
Tso_door_school											-.575*	3.145
Opv_op_school (ref)												
Opv_andere_locatie											.559	.639
School_klein (ref.)												
School_gemiddeld											-.321	1.374
School_groot											-.600	2.267
Verhouding_weinig (ref)												
Verhouding_gemiddeld											-.657	2.042
Verhouding_veel											-.037	.006
R Square	.085		.347		.393		.481		.489		.511	
Sig. Model	.000		.000		.000		.000		.000		.000	

*=significant (>0.5)

Tabel 6.3 Logistische Regressieanalyse met afhankelijke variabele *kwaliteit van informatieoverdracht*.

Variabelen	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Model 5		Model 6	
	B	Wald	B	Wald	B	Wald	B	Wald	B	Wald	B	Wald
Constant	1.079	1.105	1.605	1.178	2.059	.976	2.287	1.213	2.472	1.403	2.867	1.761
Vrouw	.900*	5.143	.653	1.937	.747	2.371	.935*	3.510	.900*	3.229	.901	3.186
Leeftijd	-.014	.840	.004	.066	.008	.227	.012	.427	.014	.536	.016	.670
Opleidingsniveau	-.136	2.114	-.028	.064	-.123	1.073	-.090	.535	-.106	.734	-.105	.661
Vertrouwen_niet (ref.)												
Vertrouwen_weinig			-.059	.003	-.554	.251	-.892	.642	-.863	.594	-.779	.454
Vertrouwen_enigszins			-1.425*	2.788	-1.648*	3.384	-1.770*	3.784	-1.771*	3.793	-1.779*	3.587
Vertrouwen_veel			-2.900*	11.010	-2.970*	10.588	-2.999*	10.415	-2.990*	10.337	-3.028*	9.941
Serius_niet (ref.)												
Serius_weinig			2.140*	9.299	2.003*	7.420	1.805*	5.648	1.779*	5.446	1.699*	4.976
Serius_enigszins			1.497*	11.430	1.311*	8.168	1.306*	7.493	1.333*	7.763	1.392*	8.280
Serius_veel			.518	1.721	.579	1.967	.557	.654	.579	1.781	.554	1.615
Cultuurverschil_niet (ref.)												
Cultuurverschil_weinig					.457	1.837	.516	2.209	.550	2.445	.469	1.708
Cultuurverschil_enigszins					1.051*	8.783	1.061*	8.396	1.052*	8.154	1.155*	9.382
Cultuurverschil_veel					.613	1.125	.665	1.281	.656	1.201	.543	.774
Taal_niet (ref.)												
Taal_weinig					18.996	.000	18.139	.000	18.241	.000	17.974	.000
Taal_enigszins					-.695	.331	-.807	.515	-.870	.602	-1.098	.853
Taal_veel					-.611	.205	-1.099	.715	-1.167	.807	-1.446	1.124
Pedagvisie_niet (ref.)												
Pedagvisie_weinig					.993	1.596	1.334	2.574	1.376	2.674	1.581	3.366
Pedagvisie_enigszins					.212	.143	.284	.239	.223	.144	.210	.124
Pedagvisie_veel					-.190	.112	.019	.001	-.021	.001	-.089	.022
Tijd_niet (ref.)												
Tijd_weinig							-.065	.026	-.085	.045	-.210	.265
Tijd_enigszins							-.601	2.743	-.587	2.616	-.656	3.099
Tijd_veel							-1.456*	4.888	-1.315*	3.986	-1.521*	4.792
Wijze_mondeling (ref.)												
Wijze_schriftelijk							-.490	.665	-.464	.598	-.488	.610
Wijze_overleg							-.133	.078	-.087	.033	-.122	.062
Wijze_twee							-.139	.100	-.136	.095	-.192	.184
Wijze_alles							-.455	1.018	-.401	.773	-.418	.805
Toestemming									-.348	1.062	-.370	1.124
Protocol									.052	.011	.110	.044
Tso_door_KOV (ref.)												
Tso_door_school											-.080	.069
Opv_op_school (ref.)												
Opv_andere_locatie											-1.406*	4.722
School_klein (ref.)												
School_gemiddeld											.184	.476
School_groot											.464	1.475
Verhouding_weinig (ref.)												
Verhouding_gemiddeld											-.075	.030
Verhouding_veel											-.329	.489
R Square	.065		.315		.360		.393		.396		.413	
Sig. Model	.001		.000		.000		.000		.000		.000	

*=significant (>0.5)

6.2.2 Afhankelijke variabele: tevredenheid met wijze van informatieoverdracht

Model 1

Ook tabel 6.2 is op te delen in zes modellen. Aan ieder model zijn steeds stapsgewijs, in groepjes op thema, dezelfde onafhankelijke variabelen als in tabel 6.1 toegevoegd. Model 1 bestaat uit de controlevariabelen 'vrouw', 'leeftijd' en 'opleidingsniveau'. Te zien valt dat de variabele 'vrouw' een significant effect op de afhankelijke variabele heeft, met een negatieve coëfficiënt ($B=-1,579$). Wanneer de respondent vrouw is neemt de kans dat deze ontevreden is met de wijze waarop informatie wordt overgedragen toe. De waarde van de Wald Statistics van de variabele 'vrouw' is het hoogst (Wald=8,916), deze variabele is de belangrijkste binnen het model. De R Square van het model is $R^2=0,085$; deze waarde geeft aan dat er niet veel samenhang bestaat tussen de afhankelijke variabele en 'vrouw', 'leeftijd' en 'opleidingsniveau'.

Model 2

Aan model 2 zijn de variabelen 'vertrouwen' en 'houding van de leerkracht (serieus)' toegevoegd. Te zien valt dat het effect van vrouw blijft bestaan ($B=-1,587$). Daarnaast valt te zien dat de dummies 'serieus_weinig' en 'serieus_enigszins' een significante, negatieve coëfficiënt hebben (respectievelijk $B=-2,704$, $B=-0,856$). Dit betekent dat wanneer een tso-medewerker zich weinig of enigszins serieus genomen voelt door de leerkrachten (in vergelijking met dat deze zich niet serieus genomen voelt), de kans dat deze ontevreden is met de wijze van informatieoverdracht toeneemt. De variabele 'serieus_weinig' is met een waarde van Wald=18,069 de belangrijkste variabele. De R Square van model 2 heeft een waarde van $R^2=0,347$; er bestaat enige samenhang tussen de variabelen binnen dit model.

Model 3

Aan model 3 zijn de variabelen 'cultuurverschil', 'taal' en 'pedagogische visie' toegevoegd. De significante effecten van 'vrouw' ($B=-1,556$), 'serieus_weinig' ($B=-2,686$) en 'serieus_enigszins' ($B=-0,894$) blijven binnen dit model bestaan. De nieuw toegevoegde variabele 'pedagvisie_veel' is eveneens significant, met een positieve coëfficiënt van $B=1,296$. Wanneer de basisschool en de tussenschoolse opvang veel een gezamenlijke pedagogische visie delen (in vergelijking met geen gezamenlijke pedagogische visie) neemt de kans dat men tevreden is met de wijze waarop de overdracht plaatsvindt toe. Hypothese 3c: 'naarmate de tso en de school meer een gezamenlijke pedagogische visie delen vinden er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats' is hiermee bevestigd. De variabele 'serieus_weinig' is ook in dit model het belangrijkste (Wald=16,319) en de R Square ($R^2=0,393$) geeft aan dat er enige samenhang bestaat tussen de afhankelijke variabele en de onafhankelijke variabelen.

Model 4

Model 4 bevat de nieuwe variabelen 'overlegtijd' en 'overlegwijze'. De variabelen 'vrouw' ($B=-1,745$), 'serieus_weinig' ($B=-2,324$) en 'pedagvisie_veel' ($B=0,856$) blijven in dit model significant. Daarnaast zijn de dummies 'tijd_weinig', 'tijd_enigszins' en 'tijd_veel' significant met een coëfficiënt van respectievelijk $B=1,084$, $B=1,155$ en $B=2,196$. Dit houdt in dat wanneer er veel, enigszins en weinig officiële tijd is ingepland voor overleg (in vergelijking met dat er geen officiële tijd is ingepland) de kans toeneemt dat men tevreden is over de wijze waarop de overdracht plaatsvindt. Hypothese H4a: *'wanneer er officiële tijd is ingepland voor overleg over de kinderen vinden er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats dan wanneer er geen officiële tijd is ingepland voor overleg over de kinderen'* kan op basis van deze gegevens bevestigd worden.

Ook de dummie 'wijze_twee' is significant met een positieve coëfficiënt ($B=0,969$). Wanneer informatie zowel mondeling als schriftelijk wordt overgedragen (in vergelijking met dat informatie alleen mondeling wordt overgedragen) neemt de kans dat men tevreden is met de wijze waarop de overdracht van informatie plaatsvindt toe. Hypothese 4b: *'wanneer de overdracht van kindgegevens zowel mondeling als schriftelijk plaatsvindt, bestaan er minder problemen met betrekking tot de overdracht dan wanneer de overdracht van kindgegevens enkel mondeling plaatsvindt'* is hiermee eveneens bevestigd. Wederom is de variabele 'serieus_weinig' de belangrijkste variabele in het model met een waarde van $Wald=10,725$. Er bestaat redelijke samenhang tussen de variabelen binnen het model ($R^2=0,481$).

Model 5

Aan model 5 worden de variabelen 'toestemming' en 'protocol' toegevoegd. De effecten van 'vrouw' ($B=-1,736$), 'serieus_weinig' ($B=-2,237$), 'pedagvisie_veel' ($B=0,939$), 'tijd_weinig' ($B=1,083$), 'tijd_enigszins' ($B=1,100$), 'tijd_veel' ($B=1,997$) en 'wijze_twee' ($B=0,989$) blijven ook in dit model bestaan. Daarnaast is er een verband waar te nemen tussen de nieuw toegevoegde variabele 'toestemming' ($B=0,612$) en de afhankelijke variabele. Wanneer ouders officieel toestemming hebben gegeven voor het overdragen van kindgegevens, neemt de kans toe dat men tevreden is over de wijze waarop de overdracht van informatie plaatsvindt. Hypothese 5a: *'wanneer ouders bij het inschrijven van hun kinderen op de tso officieel toestemming hebben gegeven voor het overdragen van informatie vinden er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats dan wanneer ouders geen officiële toestemming hebben gegeven voor de overdracht van informatie'* wordt hiermee bevestigd. De variabele 'tijd_weinig' is binnen dit model het belangrijkste (Wald=9,273). De R Square van het model heeft een waarde van $R^2=0,489$, wat op een redelijke samenhang tussen alle variabelen duidt.

Model 6

Aan model 6 worden tot slot de variabelen 'door wie wordt de tso geregeld', 'opvanglocatie' en 'leerling-tso leid(st)er verhouding' toegevoegd. Ook in dit model blijven de effecten van 'vrouw' (B=-1,666), 'serieus_weinig' (B=-2,121), 'pedagvisie_veel' (B=1,090), 'tijd_weinig' (B=1,247), 'tijd_enigszins' (B=1,245), 'tijd_veel' (B=2,123) 'wijze_twee' (B=1,019) en 'toestemming' (B=0,633) bestaan. Daarnaast blijken de variabelen 'serieus_enigszins' (B=-0,962) en 'wijze_alles' (B=1,091) ook van invloed op de afhankelijke variabele. De aan dit model nieuw toegevoegde variabele 'door wie wordt de tso geregeld' blijkt eveneens een significant effect te hebben, met een negatieve coëfficiënt van B=-0,575. Wanneer de tussenschoolse opvang door de school wordt geregeld (ten opzichte van dat de tso door een professionele organisatie voor kinderopvang wordt geregeld) neemt de kans toe dat men ontevreden is over de wijze waarop de informatieoverdracht plaatsvindt. Hypothese 2: 'wanneer de tso geregeld wordt door de school zelf vinden er meer problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats dan wanneer de tso wordt uitbesteed aan een organisatie voor kinderopvang' is hiermee bevestigd. Ook in dit model is de variabele 'tijd_weinig' het meest belangrijk (Wald=9,841). De R Square ($R^2=0,511$) geeft aan dat er redelijke samenhang bestaat tussen de verschillende variabelen in het model.

6.2.3 Afhankelijke variabele: kwaliteit van informatieoverdracht

Model 1

Ook tabel 6.3 is op te delen in zes modellen. Wederom zijn aan ieder model steeds stapsgewijs, in groepjes op thema, dezelfde onafhankelijke variabelen als in tabel 6.1 toegevoegd. Model 1 bestaat uit de controlevariabelen 'vrouw', 'leeftijd' en 'opleidingsniveau'. Uit de tabel valt op te maken dat de coëfficiënt van 'vrouw' significant en positief is met een waarde van B=0,900. Wanneer de respondent vrouw is neemt de kans toe dat deze ontevreden is met de kwaliteit van de informatieoverdracht. De variabele 'vrouw' is de belangrijkste uit het model met een Wald Statistics van 5,143. De R Square ($R^2=0,065$) geeft aan dat er niet veel samenhang bestaat tussen de verschillende variabelen uit het model.

Model 2

Aan model 2 zijn de variabelen 'vertrouwen' en 'houding van de leerkracht (serieus)' toegevoegd. In dit model is het effect van 'vrouw' verdwenen. De nieuw toegevoegde variabelen 'vertrouwen' en 'houding van de leerkracht (serieus)' blijken significant. De dummies 'vertrouwen_veel' en 'vertrouwen_enigszins' hebben een negatieve coëfficiënt van respectievelijk B=-2,900 en B=-1,425. Wanneer medewerkers van de tso en leerkrachten veel of enigszins vertrouwen in elkaar hebben (ten opzichte van het hebben van geen vertrouwen in

elkaar) neemt de kans toe dat men tevreden is met de kwaliteit van de informatieoverdracht. Hypothese 1a: *'naarmate er meer vertrouwen bestaat tussen leerkrachten en tso-medewerkers zijn er minder problemen met betrekking tot overdracht van kindgegevens'* kan hiermee worden bevestigd.

De dummies 'serieus_enigszins' en 'serieus_weinig' zijn positief significant met een waarde van respectievelijk $B=1,497$ en $B=2,140$. Dit houdt in dat wanneer medewerkers van de tso zich door leerkrachten enigszins of weinig serieus genomen voelen in hun functie (tegenover dat zij zich niet serieus genomen voelen), de kans toeneemt dat zij van mening zijn dat de kwaliteit van de informatieoverdracht verbeterd moet worden. Hypothese 1b: *'naarmate tso-medewerkers zich in hun functie serieuzer genomen voelen door leerkrachten zijn er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens'* wordt hiermee weerlegd. Model 2 heeft een R Square met een waarde van $R^2=0,315$, dit geeft aan dat er enige samenhang bestaat tussen de variabelen uit het model. De waarde van de Wald Statistics van 'vertrouwen_veel' (Wald=11,430) is het hoogst, deze variabele is hiermee de belangrijkste van het model.

Model 3

Aan model 3 zijn de variabelen 'cultuurverschil', 'taal' en 'pedagogische visie' toegevoegd. De significante effecten van 'vertrouwen_veel' ($B=-1,648$), 'vertrouwen_enigszins' ($B=-2,970$), 'serieus_enigszins' ($B=1,311$) en 'serieus_weinig' ($B=2,003$) blijven binnen dit model bestaan. Daarnaast is er een effect waar te nemen van de dummie 'cultuurverschil_enigszins'. Deze variabele heeft een significante, positieve coëfficiënt met de waarde $B=1,051$. Wanneer er enigszins cultuurverschillen bestaan tussen medewerkers van de tso en de basisschool (tegenover het bestaan van geen cultuurverschillen) neemt de kans toe dat men ontevreden is over de kwaliteit van de informatieoverdracht. Hypothese 3a: *'naarmate er meer cultuurverschillen bestaan tussen leerkrachten en tso-medewerkers bestaan er ook meer problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens'* wordt hiermee bevestigd. De variabele 'vertrouwen_veel' is ook in dit model het belangrijkste met een Wald Statistics van 10,588. Er bestaat enige samenhang tussen de verschillende variabelen uit model 3 ($R^2=0,360$).

Model 4

Model 4 bevat de nieuwe variabelen 'overlegtijd' en 'overlegwijze'. De significante effecten van 'vertrouwen_veel' ($B=-2,999$), 'vertrouwen_enigszins' ($B=-1,770$), 'serieus_enigszins' ($B=1,306$), 'serieus_weinig' ($B=1,805$) en 'cultuurverschil_enigszins' ($B=1,061$) blijven ook binnen dit model bestaan. Daarnaast blijkt 'vrouw' ($B=0,935$) net als in model 1 een significant effect te hebben op de afhankelijke variabele. De nieuw toegevoegde variabele 'overlegtijd' blijkt eveneens van invloed op de kwaliteit van de informatieoverdracht. De coëfficiënt van de dummie 'tijd_veel' is negatief met een waarde van $B=-1,456$. Wanneer er veel officiële tijd voor overleg tussen de tso en de basisschool is ingepland (tegenover geen officiële tijd ingepland) neemt de kans toe dat

men tevreden is over de kwaliteit van de informatieoverdracht. Hypothese H4a: *'wanneer er officiële tijd is ingepland voor overleg over de kinderen vinden er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens plaats dan wanneer er geen officiële tijd is ingepland voor overleg over de kinderen'* kan op basis van deze gegevens bevestigd worden. De variabele 'vertrouwen_veel' (Wald=10,415) blijkt wederom de belangrijkste uit het model. De R Square ($R^2=0,393$) geeft aan dat er enige samenhang bestaat tussen de verschillende variabelen uit het model.

Model 5

Aan model 5 worden de variabelen 'toestemming' en 'protocol' toegevoegd. Alle effecten uit model 4 blijven in ook in dit model bestaan (zie tabel 6.3, model 5). De nieuw toegevoegde variabelen blijken geen significant effect te hebben. De variabele 'vertrouwen_veel' is met een Wald Statistics van 10,337 nog steeds de belangrijkste variabele. De R square van model 5 heeft een waarde van $R^2=0,396$; er bestaat enige samenhang tussen de afhankelijke variabele en de onafhankelijke variabelen uit het model.

Model 6

Tot slot worden aan model 6 de variabelen 'door wie wordt de tso geregeld', 'opvanglocatie' en 'leerling-tso leid(st)er verhouding' toegevoegd. Evenals in model 4 en 5 blijven alle eerdere effecten, op de variabele 'vrouw' na, binnen dit model bestaan (zie tabel 6.3, model 6). Daarnaast blijkt er een verband te bestaan tussen de nieuw toegevoegde variabele 'opvanglocatie' en de afhankelijke variabele. De dummie 'opv_andere_locatie' heeft een negatieve coëfficiënt met de waarde $B=-1,406$. Wanneer het opvangen van de kinderen op een andere locatie dan op de school zelf plaatsvindt neemt de kans toe dat men tevreden is met de kwaliteit van de informatieoverdracht. Dit gegeven weerlegt hypothese 6a: *'wanneer de ruimte voor tussenschoolse opvang zich binnen de school bevindt zijn er minder problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens dan wanneer de ruimte voor tussenschoolse opvang zich buiten de school bevindt'*. Wederom is de variabele 'vertrouwen_veel' de belangrijkste uit het model met een Wald Statistics van 9,941. De verschillende variabelen binnen het model hangen redelijk met elkaar samen ($R^2=0,413$).

6.2.4 Beantwoording onderzoeksvraag 2

Op basis van de verklarende analyses is een beeld geschets van de factoren die van invloed zijn op de overdracht van informatie tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang. Naar aanleiding hiervan kan antwoord gegeven worden op de tweede onderzoeksvraag: *welke factoren beïnvloeden de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang?*

'De overdracht van kindgegevens' valt binnen dit onderzoek uiteen in drie items die bepalend kunnen zijn voor het adequaat plaatsvinden van een gegevensoverdracht. Het eerste item is het feit of er gegevens worden overgedragen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang, het tweede item is het gegeven of men tevreden is met de wijze waarop de gegevensoverdracht tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang plaatsvindt en het derde item is het gegeven of men van mening is dat de kwaliteit van de gegevensoverdracht verbeterd moet worden. Uit de verklarende analyses blijkt dat deze drie items niet altijd door dezelfde factoren en in dezelfde richting beïnvloed worden.

Een eerste factor die van invloed blijkt op de overdracht van kindgegevens is *de houding die leerkrachten tegenover tso-medewerkers* hebben. Wanneer tso-medewerkers zich door leerkrachten serieus genomen voelen in hun functie neemt de kans toe dat er overdracht van kindgegevens plaatsvindt tussen de twee verschillende werkvormen. Tegelijkertijd is de kans dan echter groter dat men ontevreden is met de kwaliteit van de gegevensoverdracht.

Een tweede factor van invloed op de gegevensoverdracht is het feit of de basisschool en tussenschoolse opvang een *gezamenlijke pedagogische visie* delen, of juist niet. Wanneer de twee werkvormen wel een gezamenlijke pedagogische visie delen vindt er vaker overdracht van kindgegevens plaats en neemt de kans toe dat men tevreden is met de wijze waarop de overdracht plaatsvindt. De factor *cultuurverschillen* blijkt een onverwacht effect te hebben op het gegeven of er informatieoverdracht plaatsvindt. Wanneer er cultuurverschillen bestaan tussen medewerkers van de tussenschoolse opvang en de basisschool is de kans dat er informatie wordt overgedragen tussen beide werkvormen juist groter dan wanneer er geen cultuurverschillen bestaan. Dit gaat op voor het bestaan van zowel weinig als veel cultuurverschillen. De kans dat men ontevreden is over de kwaliteit van de gegevensoverdracht neemt echter ook toe wanneer er cultuurverschillen bestaan tussen medewerkers van de tussenschoolse opvang en de basisschool. Ook de factor *vertrouwen* is van invloed op het gegeven of men tevreden is met de kwaliteit van de gegevensoverdracht. Wanneer er vertrouwen bestaat tussen medewerkers van de tussenschoolse opvang en de basisschool neemt de kans toe dat men tevreden is met de kwaliteit van de overdracht.

De wijze waarop men gegevens overdraagt en het feit of er *officiële tijd wordt vrijmaakt* voor overleg over kinderen blijken eveneens van invloed op de gegevensoverdracht. Wanneer de overdracht van kindgegevens zowel mondeling als schriftelijk, of in gezamenlijk, gepland overleg plaatsvindt is de kans groter dat er daadwerkelijk gegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang worden overgedragen dan wanneer men gegevens enkel mondeling overdraagt. Daarnaast is men vaker tevreden met de wijze waarop de gegevensoverdracht plaatsvindt wanneer de gegevens zowel mondeling als schriftelijk worden overgedragen. Wanneer er officiële tijd is ingepland voor overleg tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang is men eveneens vaker tevreden met de wijze waarop kindgegevens worden

overdragen, ook is men dan vaker tevreden met de kwaliteit van de gegevensoverdracht. Het gegeven of *ouders om toestemming wordt gevraagd* voor het overdragen van kindgegevens is hierbij van belang. De kans dat men tevreden is over de wijze waarop de overdracht plaatsvindt neemt toe wanneer ouders officieel toestemming hebben gegeven voor het overdragen van kindgegevens.

Tot slot zijn de *opvanglocatie* en het gegeven *door wie de tussenschoolse opvang wordt geregeld* van invloed op de gegevensoverdracht. Wanneer de tussenschoolse opvang door de school zelf geregeld wordt, in plaats van door een professionele organisatie voor kinderopvang, neemt de kans toe dat men ontevreden is over de wijze waarop de gegevensoverdracht plaatsvindt. Wanneer het opvangen van de kinderen op een andere locatie dan op de school zelf plaatsvindt neemt de kans juist toe dat men tevreden is met de kwaliteit van de informatieoverdracht.

7 Beleidsadvies

In dit hoofdstuk wordt op basis van de verkregen kennis een beleidsadvies uitgebracht over de wijze waarop de gegevensoverdracht tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang het best geregeld kan worden. Dit advies krijgt gestalte in de beantwoording van de derde onderzoeksvraag: *op welke manier kan de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang optimaal geregeld worden?*

Houding & vertrouwen van betrokkenen verbeteren

Uit dit onderzoek komt naar voren dat problemen met betrekking tot de overdracht van kindgegevens gedeeltelijk voortkomen uit de houding van leerkrachten tegenover tso-medewerkers en de mate van vertrouwen tussen medewerkers van de tso en leerkrachten. Wil men op optimale wijze gegevens kunnen overdragen tussen beide werkvormen is het allereerst van belang dat er vertrouwen wordt geschept tussen de actoren die deze gegevens naar elkaar moeten overdragen, in dit geval leerkrachten en overblijfkkrachten. Daarbij is het noodzakelijk dat de houding van leerkrachten tegenover de tussenschoolse opvang verbeterd wordt. Nog lang niet altijd staan zij positief en serieus tegenover 'de overblijf', waardoor belangrijke gegevens niet altijd worden overgedragen. Overblijven is immers 'spelen en eten', waar het tijdens lestijd om 'leren' gaat. Hoewel dit voor de leerkracht twee verschillende onderdelen van een dag zijn, is de schooldag (inclusief het overblijven) voor een kind één geheel. Het moet duidelijker worden dat het kind voor beide werkvormen centraal staat en nauwe samenwerking daarom, in het belang van het kind, gewenst is.

Hierbij is het belangrijk dat de tussenschoolse opvang en basisschool overeenstemming bereiken over de pedagogische visie die zij willen uitdragen. Wanneer de tussenschoolse opvang en basisschool nog geen gezamenlijke pedagogische visie delen is het handig een en ander te stroomlijnen zodat er eenduidigheid ontstaat over de manier waarop men omgaat met kinderen. Ook voor de kinderen zelf is dit makkelijker, zij weten dan immers gedurende de hele dag waar zij aan toe zijn. Wanneer er overeenstemming over de pedagogische visie is bereikt, kan de overdracht van gegevens meer optimaal plaatsvinden. Men is het dan eerder met elkaar eens over normen, waarden en andere belangrijke zaken. Zoals wat wel en wat geen belangrijke informatie is om over te dragen.

Om het vertrouwen van leerkrachten en tso-medewerkers te verbeteren is het aan te bevelen beide partijen vaker met elkaar in contact te laten komen, ook buiten schooltijd. Nu heeft vaak alleen de coördinator van de tussenschoolse opvang geregeld contact met de basisschool. Hierbij kan er aan gedacht worden leerkrachten en tso-medewerkers gezamenlijk een inhoudelijke cursus over opvoeding (of een cursus met aanverwant thema, welke voor beide werkvormen nuttig en interessant is) te laten volgen waarin het belang van samenwerking

tussen meerdere 'opvoeders' benadrukt wordt, gezamenlijke personeelsuitjes te plannen zodat leerkracht en tso-medewerker ook in ontspannen setting met elkaar in dialoog kunnen en de tso-medewerkers meer te betrekken binnen de basisschool door ook hen eens in de zoveel tijd uit te nodigen voor teamvergaderingen, waar zij hun eventuele zorgen kunnen uitspreken.

Verbeteren van de beeldvorming over de tussenschoolse opvang

Het is duidelijk dat er een probleem bestaat met betrekking tot de beeldvorming over de tussenschoolse opvang. De tussenschoolse opvang wordt nog te veel gezien als alleen een eet- en speelmoment; er wordt vaak voorbij gegaan aan het feit dat men ook hier met alle soorten kinderen werkt en dus te maken krijgt met zowel dagelijkse als meer complexe problemen. Daarbij komt uit de praktijk naar voren dat juist de overblijf voor kinderen een ontspannen, veilige setting kan zijn. Kinderen vinden vaak in overblijfkrachten een vertrouwenspersoon omdat zij makkelijk benaderbaar zijn en het contact met hen laagdrempelig is. Het is daarom van belang dat ook zij op de hoogte zijn van belangrijke informatie met betrekking tot het kind. Dit gegeven wordt echter lang niet altijd erkend door betrokkenen, zoals leerkrachten en andere opvoeders. Wil men nauwer met elkaar samenwerken om tot een optimale gegevensoverdracht te komen is het noodzakelijk de beeldvorming over de tussenschoolse opvang te verbeteren.

In de eerste plaats is het van belang dat medewerkers van de basisschool een positiever en serieuzer beeld van de tussenschoolse opvang krijgen. Het kan zijn dat een deel van de beeldvorming voortkomt uit onwetendheid. Door te benadrukken hoe belangrijk het voor het welzijn en de ontwikkeling van het kind is dat er een doorlopende lijn bestaat in de onderdelen waar deze op één dag mee te maken krijgt, groeit bij betrokkenen wellicht het bewustzijn dat de tussenschoolse opvang wel degelijk een serieuze functie heeft. Dit bewustzijn kan gecreëerd worden door bijvoorbeeld in cursusvorm voorlichting te geven over het belang van gegevensoverdracht voor het welzijn van het kind, door binnen de basisschool folders neer te leggen met uitleg over het belang van een adequate gegevensoverdracht of door medewerkers van de basisschool en tussenschoolse opvang digitaal voor te lichten over het belang van een nauwe samenwerking tussen de twee werkvormen. Hierbij kan gedacht worden aan voorlichting per e-mail, website of nieuwsbrief.

Daarnaast is het aan te bevelen de waarde en functie van de tussenschoolse opvang op maatschappelijk niveau onder de aandacht brengen. Hiervoor kan gedacht worden aan een multimediale campagne van SIRE (Stichting Ideële Reclame). SIRE heeft als doel onderbelichte, maatschappelijk problemen zichtbaar te maken en op de publieke agenda te zetten. Door mensen wakker te schudden en aan het denken te zetten wil de stichting het bewustzijn creëren dat bepaalde kwesties niet uit het oog verloren mogen worden (Sire, 2009).

Verdere professionalisering van de overblijf

Er vinden minder problemen met de overdracht van gegevens plaats wanneer de tussenschoolse opvang wordt uitbesteed aan een professionele organisatie voor kinderopvang. Uit dit onderzoek blijkt echter dat dit in slechts eenderde van de gevallen gebeurt. Wil de overdracht van kindgegevens optimaal plaats kunnen vinden wanneer de school de overblijf zelf regelt (bijvoorbeeld in een stichting of vereniging van ouders), zal deze zich verder moeten professionaliseren. In situaties waar de overblijf door de school zelf wordt geregeld vindt er eerder belangenverstrengeling plaats, het overdragen van kindgegevens is hierdoor meer complex. De tussenschoolse opvang wordt in deze gevallen voornamelijk geleid door vrijwilligers, wat vaak ouders of bekenden van de kinderen zijn. Hoewel dit ook voordelen heeft, de medewerkers zijn bijvoorbeeld beter op de hoogte van het pedagogisch klimaat van de school, is het ingewikkeld te bepalen wat zij precies mogen weten over de kinderen en wat niet. Niet iedere ouder wil dat een andere ouder op de hoogte is van alle achtergrondinformatie over zijn of haar kind.

Realistisch gezien kan dit probleem alleen opgelost worden wanneer er enkel professioneel opgeleide medewerkers werken bij de tussenschoolse opvang. Dit is (voorlopig) echter niet haalbaar. Wel stelt het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap dat per 1 augustus 2011 ten minste de helft van de overblijfkrachten geschoold moet zijn (Dijksma, 2008). Het valt zeker aan te bevelen deze ontwikkeling ook nog na 2011 voort te zetten, te stimuleren en te subsidiëren. Voor een verdere professionalisering van de overblijf is het daarnaast belangrijk in overleg met de basisschool duidelijke structuur te ontwikkelen in de manier waarop men gegevens over kinderen overdraagt. Het valt zonder meer aan te raden vastgestelde regels en afspraken met betrekking tot de informatieoverdracht op te stellen; in een ideale situatie gebeurt dit in de vorm van een algemeen overdrachtsprotocol.

Ontwikkeling van een overdrachtsprotocol & overdrachtsformulier

Er bestaat op dit moment nog tussen weinig scholen en instellingen voor tussenschoolse opvang structuur in de wijze waarop gegevens worden overgedragen. Dit gaat ten koste van de kwaliteit van de gegevensoverdracht. Een kind krijgt gedurende zijn of haar schooltijd te maken met verschillende leerkrachten en tso-medewerkers, die elkaar afwisselen. Het is daarom sterk aan te bevelen dat er een algemeen protocol ontwikkeld wordt voor de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang. In dit protocol kunnen regels en afspraken, van toepassing op de overdracht, worden vastgelegd en aanwijzingen voor gebruik worden gegeven. Het kan hier gaan om regels over wie, welke informatie, wanneer en op welke wijze vastlegt, overdraagt en/of doorneemt. Het is aan te bevelen aan het overdrachtsprotocol ook een document toe te voegen waarin ouders toestemming kunnen geven voor het overdragen van (bepaalde) gegevens over hun kind, zodat hetgeen men overdraagt niet in strijd is met de Wet

Bescherming Persoonsgegevens en ouders ervan op de hoogte zijn welke medewerkers beschikking tot wat voor soort informatie hebben.

Daarnaast dient het protocol een overdrachtsformulier te bevatten, waar bijzonderheden en belangrijke informatie over het kind kan worden genoteerd, voor overdracht naar de andere werkvorm. Dit overdrachtsformulier dient eenvoudig hanteerbaar en duidelijk te zijn. Het is niet de bedoeling dat het gebruik van het formulier tot een papierwinkler leidt en tso-medewerker en leerkracht de helft van de dag bezig zijn met het invullen van het formulier. Naast het gebruik van het overdrachtsformulier kunnen kleine, dagelijkse zaken mondeling naar elkaar worden overgedragen. Enkel mondelinge overdracht van kindgegevens leidt echter tot een grotere kans op problemen omtrent de gegevensoverdracht. Het is dus noodzakelijk dat belangrijke informatie over de kinderen daadwerkelijk op het overdrachtsformulier wordt genoteerd. Om dit te realiseren is het aan te raden bij de introductie van het overdrachtsformulier aan alle betrokkenen duidelijke uitleg te geven over de werkwijze en nadruk te leggen op het belang van zorgvuldige omgang met het formulier voor het welzijn van de kinderen.

Buiten de ontwikkeling van een overdrachtsprotocol is het aan te bevelen eens per zoveel tijd (bijvoorbeeld een keer per twee weken of maand) een gezamenlijk gepland overleg over de kinderen te houden tussen de tussenschoolse opvang en de basisschool. Zaken uit het overdrachtsformulier, complexe situaties en/of andere onduidelijkheden kunnen op deze wijze in persoonlijk overleg besproken worden zodat er daadwerkelijk naar een oplossing gezocht kan worden voor de eventuele problemen van een kind.

8 Conclusie en discussie

In dit laatste hoofdstuk worden de conclusies van het onderzoek beschreven (8.1) en zullen in de discussie enkele inhoudelijke aandachtspunten worden behandeld (8.2).

8.1 Conclusie

In dit onderzoek stond de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang centraal. Ondanks dat beide werkvormen dagelijks zorg dragen over dezelfde kinderen, komt uit de praktijk naar voren dat de communicatie en het overleg tussen leerkrachten en medewerkers van de tussenschoolse opvang lang niet altijd probleemloos verloopt. Dit gebrek aan samenwerking kan gevolgen hebben voor het welzijn en de ontwikkeling van de kinderen. Aan de hand van dit onderzoek is in beeld gebracht op welke manier de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang in de praktijk is geregeld, welke factoren het verloop van de gegevensoverdracht beïnvloeden en op welke wijze de overdracht van informatie over kinderen optimaal geregeld kan worden.

Uit de resultaten van het onderzoek kan geconcludeerd worden dat verbetering in de wijze waarop de gegevensoverdracht tussen basisschool en tussenschoolse opvang plaatsvindt noodzakelijk is. Weinig basisscholen en instellingen voor tussenschoolse opvang maken gebruik van een officieel overdrachtsprotocol voor de overdracht van kindgegevens. In de meeste gevallen vindt de overdracht tussen beide werkvormen enkel mondeling plaats, in enkele gevallen ook schriftelijk of in gezamenlijk, gepland overleg. Hierbij wordt aangegeven dat gegevens vaak alleen worden overgedragen naar de tussenschoolse opvang wanneer hier door een medewerker van de tso nadrukkelijk om gevraagd wordt of bij toevallige ontmoeting tussen de leerkracht en tso-medewerker in de wandelgangen. Dit heeft consequenties voor de kwaliteit van de overdracht; informatie over kinderen gaat eerder verloren of wordt zelfs helemaal niet overgedragen, met alle gevolgen van dien. Wanneer er gegevens worden overgedragen tussen de basisschool en tussenschoolse opvang gaat dit meestal om mededelingen over dagelijkse zaken. Slechts in een klein aantal gevallen wordt er alleen gevoelige informatie over het kind overgedragen. Wanneer men dit soort informatie overdraagt is dit meestal in combinatie met mededelingen over dagelijkse zaken. In een kwart van de gevallen wordt ouders ook daadwerkelijk om toestemming gevraagd voor het overdragen van kindgegevens. Lang niet alle respondenten zijn tevreden met de manier waarop de overdracht van kindgegevens geregeld is. De helft van de medewerkers van de tussenschoolse opvang geeft aan ontevreden te zijn over de wijze van de gegevensoverdracht en bijna driekwart is van mening dat de kwaliteit van de informatieoverdracht verbeterd moet worden. Leerkrachten ervaren duidelijk minder problemen bij de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang.

Slechts eenzede van de leerkrachten is ontevreden met de wijze waarop gegevens over kinderen worden overgedragen en maar eenderde is van mening dat de kwaliteit van de gegevensoverdracht verbeterd moet worden.

Een aantal factoren blijken van invloed op de kwaliteit van de gegevensoverdracht, het feit of men tevreden is met de wijze waarop de gegevensoverdracht verloopt en het gegeven of er überhaupt informatie wordt overgedragen. Een gebrek aan vertrouwen en het bestaan van cultuurverschillen tussen medewerkers van de tussenschoolse opvang en basisschool vergroten de kans dat men ontevreden is met de kwaliteit van de informatieoverdracht. Het afwezig zijn van een gedeelde pedagogische visie tussen de basisschool en tussenschoolse opvang vergroot de kans dat men ontevreden is met de wijze waarop de overdracht plaatsvindt. Men ervaart juist minder problemen bij de overdracht van kindgegevens wanneer de tussenschoolse opvang wordt uitbesteed aan een professionele organisatie voor kinderopvang of in een ruimte buiten de basisschool plaatsvindt. Wanneer medewerkers van de tso zich door leerkrachten serieus genomen voelen neemt de kans toe dat er gegevens worden overgedragen. De wijze waarop men gegevens overdraagt en het gegeven of er officiële tijd is ingepland voor overleg over de kinderen blijken tot slot invloedrijke factoren. De kans dat er gegevens worden overgedragen en de kans dat men tevreden is met de wijze waarop deze gegevens worden overgedragen neemt toe wanneer men gebruik maakt van zowel mondelinge als schriftelijke overdrachtswijzen. Wanneer er officiële tijd is ingepland voor overleg over de kinderen neemt de kans toe dat men tevreden is met de kwaliteit van de gegevensoverdracht.

Om de overdracht van kindgegevens optimaal te kunnen regelen is een aantal veranderingen noodzakelijk. Allereerst valt aan scholen en instellingen voor tussenschoolse opvang aan te bevelen gebruik te maken van een algemeen overdrachtsprotocol, waarin regels zijn vastgesteld over wie, welke informatie, wanneer en op welke wijze vastlegt, overdraagt en/of doorneemt. Daarnaast is het voor de basisschool en tussenschoolse opvang essentieel te werken aan een gezamenlijke pedagogische visie, het vertrouwen tussen overblijfkkrachten en leerkrachten te optimaliseren en zowel het beeld van de leerkracht over de tussenschoolse opvang als de algehele beeldvorming over de tussenschoolse opvang te verbeteren. Tot slot kan een verdere professionalisering van de tussenschoolse opvang er voor zorgen dat de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang in de toekomst op meer adequate wijze plaats kan vinden.

8.2 Discussie

Nog niet eerder is er wetenschappelijk onderzoek gedaan dat zich specifiek richt op de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang. Het probleem

viel tot nu toe zowel beleidsmatig als wetenschappelijk tussen wal en schip. Dit onderzoek draagt hierdoor in grote mate bij aan de kennis over de manier waarop de gegevensoverdracht tussen de basisschool en tussenschoolse opvang is geregeld, de factoren van invloed op deze gegevensoverdracht en de wijze waarop de gegevensoverdracht optimaal geregeld kan worden. Uit de onderzoeksresultaten is naar voren gekomen dat verbetering in de wijze waarop de gegevensoverdracht tussen de twee werkvormen plaatsvindt noodzakelijk is. Dit geeft beleidsmakers de mogelijkheid beter in te spelen op dit probleem, bijvoorbeeld door de ontwikkeling van een algemeen overdrachtsprotocol, en biedt leerkrachten en medewerkers van de tussenschoolse opvang mogelijk het inzicht dat een optimale overdracht van kindgegevens een belangrijke en serieuze zaak is, waarbij het welzijn van de kinderen voorop staat.

Er zijn enkele aanmerkingen te maken op het onderzoeksdesign van dit onderzoek. Door de manier waarop de gegevens zijn verzameld kan het zijn dat de onderzoekspopulatie niet geheel representatief is. De online vragenlijst is gekoppeld aan de nieuwsbrief van het IOS over de tussenschoolse opvang. Deze nieuwsbrief wordt niet alleen naar de doelgroep van dit onderzoek (medewerkers van de tussenschoolse opvang en basisschool) verzonden, maar ook naar allerlei andere geïnteresseerden. Hierdoor is het niet duidelijk welk percentage van de 3015 nieuwsbrief leden tot de doelgroep behoort en hoe groot de respons van dit onderzoek is. Daarnaast kan het zijn dat een bepaald type respondent de vragenlijst heeft ingevuld, omdat er (doordat de vragenlijst online stond) geen controle kon worden uitgevoerd over wie de vragenlijst invult en wie niet. De respondenten moesten allereerst zelf bepalen of zij tot de doelgroep behoorden en daarnaast ook nog zelf het initiatief nemen de vragenlijst daadwerkelijk in te vullen. Het is mogelijk dat voornamelijk respondenten die al erg geïnteresseerd in de overdracht van kindgegevens waren, of respondenten die zich van nature veel betrokken voelen bij het onderwerp de vragenlijst hebben ingevuld. Eveneens viel door de wijze waarop de gegevens zijn verzameld niet vooraf te bepalen dat een even groot percentage medewerkers van de basisschool als medewerkers van de tussenschoolse opvang de vragenlijst zou invullen. Dit heeft er toe geleid dat slechts 20% van de respondenten medewerkers van de basisschool zijn. Dit lage percentage komt mogelijk voort uit een mindere interesse van leerkrachten in het onderwerp. Uit dit onderzoek blijkt immers dat zij lang niet zoveel problemen bij de overdracht van kindgegevens ervaren als medewerkers van de tussenschoolse opvang.

Door het centraal stellen van een groot aantal mogelijke factoren van invloed op de gegevensoverdracht tussen de basisschool en tussenschoolse opvang is dit onderzoek echter een goede basis voor vervolgonderzoek naar het algehele thema, of voor vervolgonderzoek naar de specifieke factoren die van invloed zijn gebleken op de overdracht. Hierbij is een positief punt dat 'de overdracht van kindgegevens' (afhankelijke variabele) in dit onderzoek is opgedeeld in verschillende items; het feit of er informatie wordt overgedragen, het gegeven of men tevreden is met de wijze waarop de informatie wordt overgedragen en het gegeven of men van mening is

of de kwaliteit van de informatieoverdracht verbeterd moet worden. Door deze opdeling kon gekeken worden of verschillende factoren van invloed zijn op verschillende items. Hiermee is een redelijk compleet beeld geschetst van de problemen omtrent de overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en tussenschoolse opvang.

9 Literatuur

- Ackroyd, S., Batt, R., Thompson, P. & Tolbert, P.S. (2005). *The Oxford Handbook of Work and Organizations*. Oxford: Oxford University Press.
- Baarda, D.B., Goede de, M.P.M. & M. Kalmijn (2000). *Basisboek Enquêteeren en Gestructureerd Interviewen*. Wolters-Noordhoff bv, Groningen.
- Bakker, K. & S. van Oenen (2007). Vernieuwing van de pedagogische infrastructuur. Nieuwe kansen voor samenhang in onderwijs, opvang en opvoeding. *Jeugd en Co Kennis*, 1, pp. 20-29.
- Bijlsma, B. (2003). *Het kiezen van een kindvolgsysteem*. Stichting Partoer. CSL, Leeuwarden.
- Buskens, V. & W. Raub (2002). Embedded Trust: Control and Learning. *Group Cohesion, Trust and Solidarity*, Vol. 19, pp. 167-202.
- Daalen, van R. (2005). Een vergeten uithoek van de verzorgingsstaat: overblijven in Nederland. *NRC Handelsblad* 14 april 2005.
<http://home.medewerker.uva.nl/r.m.vandaalen/bestanden/NRCopinie.doc>
- Daalen, van R. (2005). *Overgebleven werk. Kinderen tussen de middag op school*. Het Spinhuis.
- Dijkma, S. A. M. (2008). Sluitende dagarrangementen en tussenschoolse opvang. *Beleidsbrief Oktober 2008*. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
- Ethische Commissie Vlaams Welzijnsverbond (2005). Advies nr. 3. Zorgvuldig omgaan met informatie-uitwisseling in het welzijnswerk. *Beroepsgeheim en informatiestromen in de hulpverlening*. www.vlaamswelzijnsverbond.be.
- Expertisecentrum voor Jeugd, Samenleving en Opvoeding (JSO) (2006). *Onderwijs en Kinderopvang Special*. www.jso.nl/web/show/file/id=60928/filename=KOn2006-a_special_juni.pdf/page=52148.
- GGD Nederland (2005). *Handreiking 'Gegevensuitwisseling in het kader van bemoeizorg'*. GGD Nederland, GGZ Nederland, KNMG. www.rivm.nl

- Gieles, F.E.J. (1992). *Conflict & Contact. Een onderzoek naar handelingsmogelijkheden voor groepsleiders bij botsingen en conflicten in de dagelijkse leefsituatie*. Proefschrift, Groningen. <http://www.humanbeing.demon.nl/humanbeingsweb/Bibliotheek/discours.htm>
- Grey, P. (2006). *Psychology*. Worth Publishers Inc.: U.S, 5th Revised edition.
- Habermas, J. (1981). *Theorie des Kommunikativen Handelns*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Hoeven, van der M.J.A. (2004). *Brief Minister van der Hoeven*. <http://www.overblijfmagazine.nl/kiosk/92.mag>.
- Hogg, A. (2002). *Conducting Online Research*. Burk Incorporated White Paper Series.
- Instituut voor Ontwikkeling van Schoolkinderopvang (IOS) (2008). *Geschiedenis van het IOS*. www.ios-ensac.nl.
- Kalthoff, H. & T. Pennings (2007). *Ontwikkelingsstimulering in multifunctionele voorzieningen*. Nederlands Jeugdinstituut/Nji.
- Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2008). *Wijziging van de Wet op het primair onderwijs en de Wet op de expertisecentra (30246)*. www.minocw.nl
- Meijvogel, M.C. (1991). *Geen kruimels tussen de boeken. Schooltijden, overblijven en de ontwikkeling van buitenschoolse opvang in Nederland*. Den Haag: VUGA.
- Mewissen, S. (2008). *Samenwerken rond vreedzame school en zorgkinderen*. Nederlands Jeugdinstituut/Nji.
- Nauta, H. (2003). *Online Onderzoek. Een betrouwbaar alternatief?* Universiteit Utrecht, Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen.
- Nederlands Jeugdinstituut/Nji (2007). *Arhnehmens overdrachtsformulier peuters*. <http://www.nji.nl/eCache/DEF/1/05/694.cmVjb3JkbnI9Mjg4JnZhbnVpdD0mdG9vbj11aXRnZWJyZWlk.html>

- Nota Jeugd- en Onderwijsbeleid (2006). Investeren in Jeugd. Investeren in de toekomst. *Heerenveense Jeugdagenda 2006-2010*.
<http://www.vng.nl/Praktijkvoorbeelden/IOS/2006/192798.pdf>.
- Schreuder, L. (2008). School- en opvangtijden aangepast aan biologisch ritme op de Oosterweide te Gouda. Nederlands Jeugdinstituut/Nji.
- Schreuder, L., Valkenstijn, M., & S. Mewissen. (2008). School met vijf o's. Onderwijs, opvoeding, ontwikkeling, opvang en ontspanning in een dagarrangement. SWP Books.
- Schilt-Mol, van T., Hooghiemstra, E., Mariën, H. & J.A. de Muijnck (2008). *Tussenschoolse opvang. Een verdiepend onderzoek naar oordelen van ouders, taken en vergoedingen van vrijwilligers, ervaren knelpunten en het vrijwilligerstekort*. IVA Beleidsonderzoek en advies, Universiteit van Tilburg.
- Shadid, W.A. (2003). *Grondslagen van interculturele communicatie. Studieveld en werkterrein*. Eerste druk, vijfde oplage, Kluwer-Alphen aan den Rijn.
- Silverentand, I. (2002). *Van overblijfskracht tot Leidster Tussenschoolse Opvang*. Universiteit Leiden, afdeling Algemene en Gezinspedagogiek.
- Smit, F., Driessen, G., Sluiter, R. & R. Meijvogel (2007). *Brood en Spelen. Conditie voor een optimale tussenschoolse opvang*. Nijmegen: ITS-Radvoud Universiteit Nijmegen.
- Steenman, J. (2005). Scriptie over weblogs en politiek. 5.2 *Filosofie van Habermas*. Communicatie- en informatiewetenschappen/Nieuwe media en digitale cultuur - Universiteit Utrecht, www.minitruue.nl
- Stichting Ideële Reclame (SIRE) (2009). Over de Stichting Ideële Reclame.
<http://www.sire.nl/oversire>
- Veen, A., Boogaard, M. & R. Fukkink (2008). *Wat heb je gedaan vandaag? Een onderzoek naar opvang en educatie rond de basisschool: aanbod, wensen en behoeften*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut van de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen, Universiteit van Amsterdam.
- Vocht, de A. (2006). Basishandboek SPSS 14 voor Windows. SPSS. Bijleveld Press, Utrecht.

- Wilt, van der P. (2007). *Functieprofiel tussenschoolse opvang*. IOS, 2^e druk.

10 Bijlagen

Bijlage I

VRAGENLIJST

De overdracht van kindgegevens tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang

Deze vragenlijst gaat over de overdracht van informatie over kinderen tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang.

Deel A Algemene Informatie

Wij willen u verzoeken om eerst wat algemene gegevens in te vullen. Deze gegevens zullen anoniem worden verwerkt. De vragenlijst bevat enkel multiple choice vragen. Het is de bedoeling dat u steeds één antwoord aankruist. Het invullen van de vragenlijst duurt ongeveer tien minuten.

1. Namens wie vult u deze vragenlijst in?
 - Namens de school (directeur/leerkracht)
 - Namens de tussenschoolse opvang (overblijfkraft/coördinator)
2. Geboortejaar:
19 . .
3. Sekse
 - Man
 - Vrouw
4. Wat is uw hoogst behaalde opleidingsniveau?
 - Lager Onderwijs
 - LBO, land-en tuinbouwschool, LEAO, LHNO, huishoudschool
 - MAVO/VMBO
 - MBO, MEAO
 - HAVO/VWO
 - HBO
 - WO

Vraag 5 en 6 zijn enkel bedoeld voor respondenten die de vragenlijst namens de tussenschoolse opvang invullen. Indien u de vragenlijst namens de school invult kunt u doorgaan met vraag 7.

5. Heeft u een opleiding tot leid(st)er TSO gevolgd?
 - Ja
 - Nee

6. Bent u op vrijwillige basis tso-medewerker?
- Ja
 - Nee
7. Schoolgrootte:
- Tot 50 leerlingen
 - 50-100 leerlingen
 - 100-150 leerlingen
 - 150-200 leerlingen
 - 200-250 leerlingen
 - 250-300 leerlingen
 - 300-350 leerlingen
 - 350-400 leerlingen
 - 400-450 leerlingen
 - 450-500 leerlingen
 - 500-550 leerlingen
 - 550-600 leerlingen
 - Meer dan 600 leerlingen
8. Gemiddeld aantal leerlingen dat iedere dag overblijft:
- Tot 25 leerlingen
 - 25-50 leerlingen
 - 50-75 leerlingen
 - 75-100 leerlingen
 - 100-125 leerlingen
 - 125-150 leerlingen
 - 150-175 leerlingen
 - 175-200 leerlingen
 - 200-225 leerlingen
 - 225-250 leerlingen
 - 250-275 leerlingen
 - 275-300 leerlingen
 - Meer dan 300 leerlingen
9. In welke regio bevindt de school zich?
- Prov. Groningen
 - Prov. Friesland
 - Prov. Drenthe
 - Prov. Overijssel
 - Prov. Gelderland
 - Prov. Utrecht
 - Prov. Flevoland
 - Prov. Noord-Holland
 - Prov. Zuid-Holland
 - Prov. Zeeland
 - Prov. Noord-Brabant
 - Prov. Limburg
10. Type School:
- Openbaar
 - Rooms-Katholiek
 - Protestants-Christelijk
 - Islamitisch
 - Algemeen-Bijzonder (bijv. Montessori-, Dalton- of Vrije school)

11. Door wie wordt de tussenschoolse opvang geregeld?
- Door de school zelf (bijvoorbeeld in een stichting of vereniging van ouders)
 - Door een professionele organisatie voor kinderopvang
12. Waar vindt het opvangen van de kinderen tussen de middag plaats?
- Op de school zelf
 - Op een andere locatie

Deel B Informatieoverdracht

In dit gedeelte komen enkele vragen over de wijze waarop de overdracht van informatie tussen de tussenschoolse opvang en de school is geregeld aan de orde. Wanneer er gesproken wordt over de 'overdracht tussen de school en tussenschoolse opvang' wordt zowel de informatieoverdracht van de school naar de tussenschoolse opvang, als de informatieoverdracht van de tussenschoolse opvang naar de school bedoeld.

13. Vindt er overdracht van gegevens over kinderen plaats tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang?
- Ja
 - Nee
14. Bent u tevreden over de manier waarop informatie over kinderen wordt overgedragen tussen de school en de tussenschoolse opvang?
- Ja
 - Nee
15. Welk type kindgegevens wordt overdragen tussen de school en de tussenschoolse opvang?
- Er worden geen gegevens over de kinderen overgedragen
 - Dagelijkse zaken (denk aan: medicijngebruik, dingen die het kind zijn overkomen gedurende de dag etc.)
 - Gevoelige informatie (denk aan: informatie m.b.t. de thuissituatie van een kind, afgeven van zorgelijke signalen etc.)
 - Zowel dagelijkse zaken als gevoelige informatie.
16. Op welke wijze vindt de overdracht van informatie over de kinderen in de praktijk op uw school plaats?
- Mondeling
 - Schriftelijk (via een overdrachtsformulier/kaart/schrift)
 - In een gezamenlijk, gepland overleg tussen de school en tussenschoolse opvang.
 - Zowel mondeling als schriftelijk
 - Zowel mondeling, schriftelijk als in gepland overleg
 - Anders
17. Hoe vaak vindt er overleg over de kinderen plaats tussen de school en de tussenschoolse opvang?
- Dagelijks
 - Wekelijks
 - Maandelijks
 - Jaarlijks

18. In hoeverre is er officiële tijd ingepland voor overleg over de kinderen tussen de tso en de school?
- Niet
 - Weinig
 - Enigszins
 - Veel
19. Weet u wat u moet doen als u een probleem bij een kind signaleert?
- Ja
 - Nee
20. Wordt er op uw school/tso gebruik gemaakt van een officieel overdrachtsprotocol voor de overdracht van informatie tussen de tso en de school?
- Ja
 - Nee
21. Wordt ouders bij het inschrijven op de tussenschoolse opvang officieel toestemming gevraagd voor het overdragen van kindgegevens?
- Ja
 - Nee
22. In hoeverre ervaart u problemen bij het overdragen van informatie over kinderen naar de tussenschoolse opvang of basisschool?
- Niet
 - Weinig
 - Enigszins
 - Veel
23. Vindt u dat de kwaliteit van de informatieoverdracht tussen de basisschool en tussenschoolse opvang verbeterd moet worden?
- Ja
 - Nee

Deel C

24. In hoeverre heeft u vertrouwen in de medewerkers van de werkvorm waar u samen mee moet werken ? (voor leerkrachten zijn dit de tso-medewerkers, voor tso-medewerkers zijn dit de leerkrachten)
- Niet
 - Weinig
 - Enigszins
 - Veel

Vraag 25 is alleen bedoeld voor respondenten die de vragenlijst namens de tussenschoolse opvang invullen. Indien u de vragenlijst namens de school invult kunt u doorgaan met vraag 26.

25. In hoeverre heeft u het gevoel dat u in uw functie als tso-medewerker serieus genomen wordt door de leerkrachten?
- Niet
 - Weinig
 - Enigszins
 - Veel
26. In hoeverre bestaan er op uw school cultuurverschillen* tussen medewerkers van de tso en leerkrachten?
- Niet
 - Weinig
 - Enigszins
 - Veel
27. In hoeverre spreken de leerkrachten en tso-medewerkers op uw school goed Nederlands?
- Niet
 - Weinig
 - Enigszins
 - Veel
28. In hoeverre delen uw basisschool en tussenschoolse opvang een gezamenlijke pedagogische visie?
- Niet
 - Weinig
 - Enigszins
 - Veel
29. Wat is de leerling - tso leid(st)er verhouding op uw school?
- Meer dan 1 leid(st)ers op 15 leerlingen
 - Gemiddeld 1 leid(st)er op 15 leerlingen
 - Minder dan 1 leid(st)ers op 15 leerlingen

Hartelijk bedankt voor uw medewerking!

* Cultuurverschillen zijn het geheel van waarden en normen die een leidraad voor het menselijk denken en handelen vormen. Cultuurverschillen kunnen onder andere voortkomen uit iemands geboorteland, sociale omgeving, opleidingsniveau en/of opvoeding.

Bijlage II

Betrouwbaarheidsanalyse voor schaal afhankelijke variabelen

Tabel 1. Chronbach's Alpha

Cronbach's Alpha	Aantal items (N)
0,667	3

Tabel 2. Betrouwbaarheidsanalyse

Item*	Schaalgemiddelde wanneer item verwijderd is	Schaalvariantie wanneer item verwijderd is	Correlatie (gecorrigeerd)	Cronbach's Alpha wanneer item verwijderd is
13	0,93	0,740	0,355	0,616
14	1,08	0,512	0,642	0,382
23	1,31	0,631	0,460	0,596

*Item 13: vindt er overdracht van gegevens over kinderen plaats tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang?, item 14: bent u tevreden met de manier waarop informatie over kinderen wordt overgedragen tussen de school en tussenschoolse opvang?, item 23: vindt u dat de kwaliteit van de informatieoverdracht tussen de basisschool en de tussenschoolse opvang verbeterd moet worden?.

Bijlage III

Tabel 1. Achtergrondkenmerken respondent (N= 350)

Kenmerken respondent	N	Percentage %
Geslacht (n, %)		
Man	308	88,0
Vrouw	42	12,0
Leeftijd	350	gem: 46.0, s.d.: 8.6, range: 24.0 - 71.0
(gemiddelde leeftijd in jaren, s.d., range)		
Opleidingsniveau (n, %)		
Lager Onderwijs	1	0,3
LBO, land-en tuinbouwschool, LEAO, LHNO, huishoudschool	23	6,6
MAVO/VMBO	44	12,6
MBO, MEAO	115	32,9
HAVO/VWO	39	11,1
HBO	116	33,1
WO	12	3,4
Namens welke werkvorm is de vragenlijst ingevuld (n, %)		
Namens de school	70	20,0
Namens de tussenschoolse opvang	280	80,0

Tabel 2. Achtergrondkenmerken school (N=350)

Kenmerken school	N	Percentage %
Type school (n, %)		
Openbaar	120	34,3
Rooms-Katholiek	110	31,4
Protestants-Christelijk	84	24,0
Islamitisch	0	0,0
Algemeen-Bijzonder	36	10,3
Schoolregio (n, %)		
Prov. Groningen	10	2,9
Prov. Friesland	28	8,0
Prov. Drenthe	11	3,1
Prov. Overijssel	20	5,7
Prov. Gelderland	25	7,1
Prov. Utrecht	22	6,3
Prov. Flevoland	7	2,0
Prov. Noord-Holland	77	22,0
Prov. Zuid-Holland	76	21,7
Prov. Zeeland	7	2,0
Prov. Noord-Brabant	43	12,3
Prov. Limburg	24	6,9

Schoolgrootte (n, %)		
Tot 50 leerlingen	3	0,9
50-100 leerlingen	22	6,3
100-150 leerlingen	35	10,0
150-200 leerlingen	50	14,3
200-250 leerlingen	60	17,1
250-300 leerlingen	53	15,1
300-350 leerlingen	40	11,4
350-400 leerlingen	25	7,1
400-450 leerlingen	16	4,6
450-500 leerlingen	16	4,6
500-550 leerlingen	6	1,7
550-600 leerlingen	3	0,9
Meer dan 600 leerlingen	21	6,0
Gemiddeld aantal kinderen dat iedere dag overblijft (n, %)		
Tot 25 leerlingen	33	9,4
25-50 leerlingen	63	18,0
50-75 leerlingen	66	18,9
75-100 leerlingen	57	16,3
100-125 leerlingen	33	9,4
125-150 leerlingen	27	7,7
150-175 leerlingen	17	4,9
175-200 leerlingen	13	3,7
200-225 leerlingen	12	3,4
225-250 leerlingen	4	1,1
250-275 leerlingen	3	0,9
275-300 leerlingen	7	2,0
Meer dan 300 leerlingen	15	4,3

